

Politiets Efterretningstjeneste
Årsberetning 2002

Forord

Det har i en årrække været overvejet, om Politiets Efterretningstjeneste – i lighed med mange andre offentlige institutioner – skulle udgive en årsberetning. Spørgsmålet indgår således også i kommissoriet for det udvalg, som i 1998 blev nedsat med henblik på behandling af forskellige spørgsmål i forhold til efterretningstjenesterne herhjemme (Hugo Wendler Pedersen-udvalget).

Siden udvalgets nedsættelse og særlig efter den 11. september 2001 er der imidlertid indtruffet en række fundamentale ændringer i det sikkerhedspolitiske billede, hvilket nok har haft indflydelse på den bredere opfattelse af og forståelse for nødvendigheden af at have en effektiv efterretningstjeneste.

Det er i den forbindelse efterretningstjenestens opfattelse, at ét aspekt i arbejdet med at sikre, at tjenesten fungerer så effektivt som muligt, er, at tjenesten er i god kontakt med det omgivende samfund.

Det gælder i forhold til de mange andre myndigheder og interessenter, som indgår som delkomponenter i den samlede modstand, som samfundet til enhver tid må bestræbe sig på at etablere og vedligeholde i forhold til et aktuelt trusselsbillede. Her har Politiets Efterretnings-tjeneste som national sikkerhedsmyndighed selvsagt en central rolle i bestræbelserne på at sikre, at der i forhold til de enkelte delkomponenters bidrag er retning og substans på den samlede indsats. Politiets Efterretningstjeneste har i den sammenhæng i det seneste års tid taget en række initiativer, som skal medvirke til at sikre dette.

At tjenesten skal være i god kontakt med det omgivende samfund er imidlertid også knyttet til det forhold, at en fundamental del af Politiets Efterretningstjenestes virksomhed består i

at indsamle og bearbejde oplysninger. Indsigt i tjenestens virke skal bidrage til forståelsen for og tilliden til tjenestens arbejde og metoder. En forståelse og tillid, som bidrager til, at borgere og virksomheder kontakter efterretningstjenesten med oplysninger, der kan have betydning for, at tjenesten kan løse sine opgaver effektivt.

Hertil kommer, at der som følge af den sikkerhedspolitiske udvikling i dag er skabt en situation, hvor national sikkerhed og den enkeltes tryghed i stigende grad er spørgsmål, som kædes sammen og optager befolkningen. Og det er spørgsmål, som borgere, beslutningstagere og presse har en øget og berettiget forventning om, at Politiets Efterretningstjeneste kan være med til at give svar på. Samtidig kan øget indsigt i og forståelse for det globale trusselsbillede, samt tjenestens rolle og arbejde i den forbindelse bidrage til at øge samfundets generelle modstandskraft overfor bl.a. den frygt og usikkerhed, som er et af terroristernes væsentlige mål.

De forskellige forhold, som jeg her har nævnt, indgår i grundlaget for efterretningstjenestens beslutning om nu at udgive den første årsberetning for Politiets Efterretningstjeneste.

Samtidig med årsberetningens udgivelse åbner tjenestens hjemmeside, og det er vores håb, at årsberetningen og hjemmesiden sammen med en række andre initiativer kan bidrage til at skabe større indsigt i Politiets Efterretnings-tjenestes rolle, arbejdsopgaver og -metoder.

Årsberetningen indeholder ikke oplysninger om konkrete sager, eller specifikke oplysninger om, hvilke personer eller organisationer, der aktuelt er genstand for tjenestens efterforskning. Det skyldes hensynet til den almindelige tavshedspligt, men naturligvis også det forhold, at efterretningstjenesten for at kunne arbejde

effektivt er nødt til at hemmeligholde oplysninger i forhold til aktuelle efterforskninger samt kilder og samarbejdspartnere.

Denne årsberetning falder i 3 dele. Da der er tale om den første årsberetning, er første del en generel beskrivelse af Politiets Efterretnings-tjeneste. Denne del vil blive optrykt som en selvstændig pjece, der skal erstatte den nuværende, der er fra 1997. Anden del beskæftiger sig med den internationale sikkerhedspolitiske situation, som er opstået i kølvandet på terrorhandlingerne i USA den 11. september 2001, og der redegøres for, hvad denne udvikling har betydet for sikkerheden i Danmark, ligesom der omtales en række forhold af mere generel karakter, som har tilknytning til tjenestens virke. Endelig indeholder tredje del en omtale af aktiviteter og opgaver, som tjenesten har beskæftiget sig med i løbet af 2002. Der er her lagt særligt vægt på terrorpakkens betydning for tjenestens virksomhed og afviklingen af det danske EU-formandskab.

God læsning.

Politimester Lars Findsen

Forord	2
Historie	8
1. Politiets Efterretningstjeneste	10
Generelt om Politiets Efterretningstjeneste	10
Efterretningstjenestens rolle og opgaver	10
Lovgrundlaget	11
Mål og visioner for Politiets	
Efterretningstjeneste	12
Særlige hensyn	13
Organisation og personale	14
Politiets Efterretningstjenestes	
operative opgaver	16
Kontraterrorisme	16
Kontraekstremisme	18
Kontraspionage	20
Udvikling og strategisk analyse	21
Andre opgaver af operativ og	
administrativ karakter	22
Personbeskyttelse	22
Dokumentsikkerhed	23
It-sikkerhed	23
Fly- og søfartssikkerhed	24
Efterforskningsmetoder	24
Kilder og agenter	24
Andre efterforskningsmetoder	25
Samarbejdspartnere	26
Det øvrige politi	26
Forsvarets Efterretningstjeneste (FE)	26
Andre danske myndigheder	26
Udenlandske myndigheder	27
EU	27
CTG	27
Europol	28
NATO	28
MEC	28

Kontrol	29
Justitsministerens kontrol	29
Folketingets kontrol	29
Domstolskontrol	30
Registerkontrol	30
Rigsrevisionens kontrol	30
2. Terrortruslen efter den 11.9	32
Indledning	32
Ny sikkerhedspolitisk udfordring	32
Den internationale radikale islamisme	34
Truslen mod den vestlige verden	35
Truslen fra kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare våben	36
Risikosamfundet	37
Offentlighed om terrortrusler	37
Danmark som terrormål	39
Forbindelser til Danmark	39
Udfordringer i kampen mod den internationale terrorisme	40
3. Politiets Efterretningstjeneste i år 2002	42
Organisatoriske og administrative tiltag	42
Personalemæssig styrkelse	42
Ny struktur	42
Strategiarbejde	43
Fokus på administration	43
Nyt hovedkvarter	44
Ny terrorlov	44
Ny definition af terrorisme	44
Terrorfinansiering	44
Udvidelse af det strafbare område for medvirken til terrorisme	45
Non-profilation (spredning af masseødelæggelsesvåben)	45
Styrkede efterforskningsmuligheder	45
Andre lovændringer af betydning for Politiets Efterretningstjenestes virksomhed	45

De operative afdelinger	46
Kontraterrorisme	46
Terrorfinansiering	48
Non-proliferation (ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben)	49
Kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare våben (CBRN)	50
Styrket samarbejde med udlændingemyndighederne	51
Flysikkerhed	52
Søfartssikkerhed	52
Kontraekstremisme	52
EU-formandsskabet	53
Politiets Efterretningstjenestes risikovurdering af det danske EU-formandsskab	53
Sikkerhed	55
Et fredeligt formandskab	55
Kontraspionage	55
Forstærket nationalt og internationalt samarbejde	56
Samarbejde med Forsvarets Efterretningstjeneste (FE)	56
Samarbejde med Institut for Internationale Studier (IIS)	56
Bilateralt samarbejde	56
Multilateralt samarbejde	57
Andre aktiviteter i 2002	57
Undersøgelseskommissionen vedrørende Politiets Efterretningstjeneste m.fl.	57
Indberetning af kriminelle forhold med mulig racistisk eller religiøs baggrund	57
Afsluttende bemærkninger	58
Bilag	60
A. Straffelovens kap. 12 og 13	60
B. Lov nr. 378 af 6. juli 1988 om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester	66
C. Bestemmelser om Politiets Efterretningstjeneste af 9. maj 1996	67
D. Wambergudvalgets Kommissorium af 1964	69
E. Regeringserklæringen af 30. september 1968	70

Historie

I slutningen af 1920'erne blev der i Københavns opdagelsespoliti etableret en politisk afdeling, som den første egentlige efterretningsafdeling i Danmark. De første år var afdelingen kun et rent københavnsk anliggende, men efter få år blev politimestrene ude i landet pålagt en vis indberetningspligt til afdelingen.

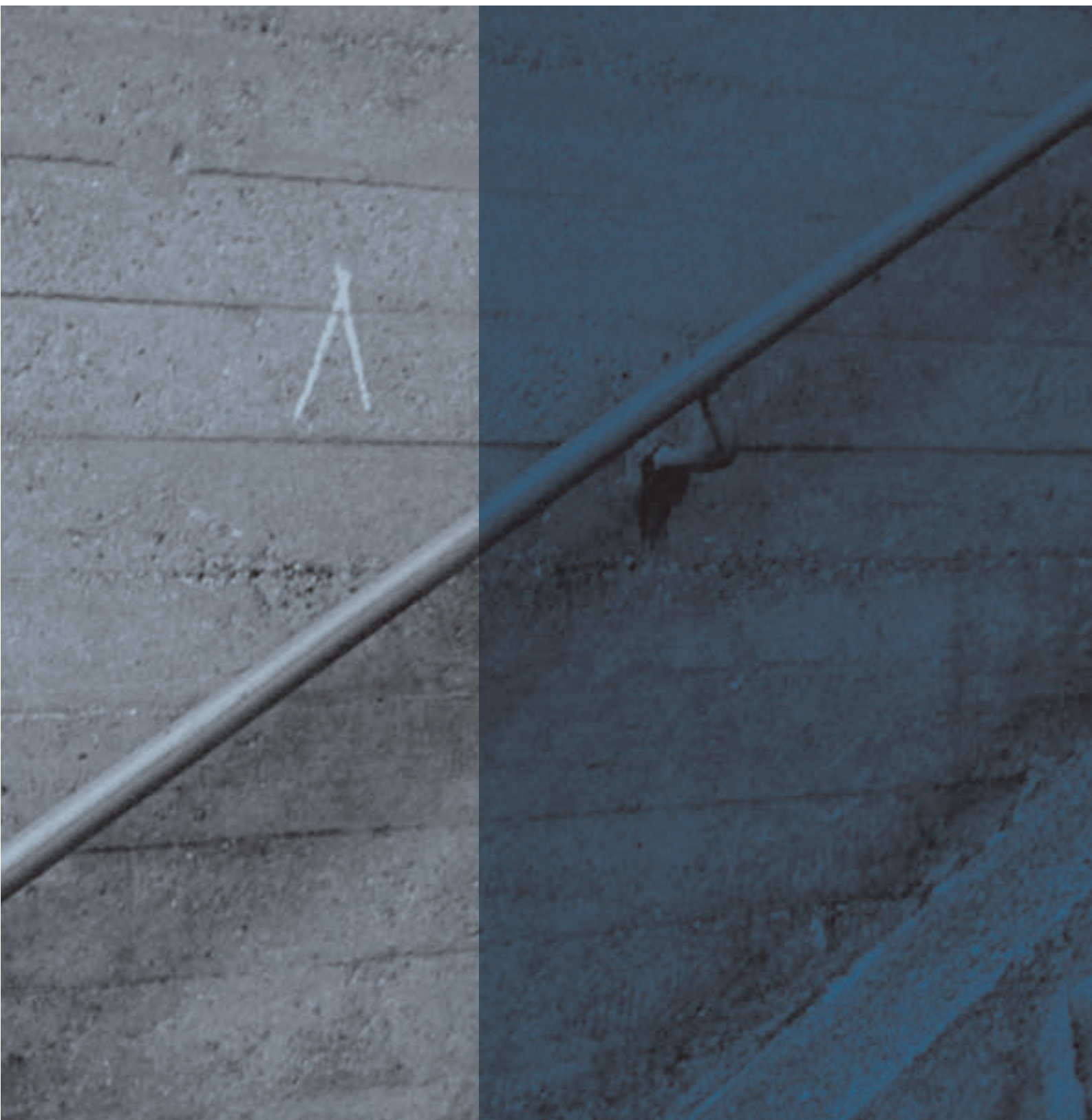
I 1939 blev der oprettet en landsdækkende efterretningstjeneste under Rigspolitichefen, der fik betegnelsen Sikkerhedspolitiet (SIPO). Tjenesten blev reetableret efter besættelsen i 1945 og fik navnet Rigspolitichefens Efterretningsafdeling (REA). I 1951 skete der en generel omlægning af efterretningsafdelingen, som da fik navnet Politiets Efterretningstjeneste (PET). I perioden fra 1955-1958 var Politiets Efterretningstjeneste et selvstændigt embede, men fra 1958 blev det på ny indlagt under Rigspolitichefembedet som et politiinspektorat, afd. G, med direkte referat til justitsministeren.

Indtil 1960 var Københavns politi, Frederiksberg politi samt Søndre og Nordre Birk undtaget fra tjenestens i øvrigt landsdækkende kompetence, men i løbet af årene 1960-66 overtog tjenesten efterretningsarbejdet i forhold til de fire politidistrikter og har siden været landsdækkende.

En spion har afleveret informationer i en hemmelig, såkaldt "død postkasse" et sted i byen. Mærket er signal til føringsofficeren om, at der er post. Foto fra København i 1970'erne.

1. Politiets Efterretningstjeneste

GENERELT OM POLITIETS EFTERRETNINGSTJENESTE

DENNE FØRSTE DEL AF POLITIETS EFTERRETNINGSTJENESTES ÅRSBERETNING INDEHOLDER EN GENE-REL INTRODUKTION TIL EFTERRETNINGSTJENESTEN. TJENESTENS HISTORIE, ROLLE, ORGANISATION, LOV-GRUNDLAG, ARBEJDSOPGAVER, EFTERFORSKNINGS-METODER OG KONTROLINSTANSER BESKRIVES, OG DER REDEGØRES FOR EN RÆKKE AF DE SÆRLIGE FORHOLD, DER GÆLDER FOR TJENESTENS VIRKSOMHED.

Efterretningstjenestens rolle og opgaver

Som Danmarks nationale sikkerheds- og efterretningstjeneste skal Politiets Efterretningstjeneste forebygge, efterforske og modvirke foretagender og handlinger, der udgør eller vil kunne udgøre en fare for bevarelsen af Danmark som et frit, demokratisk og sikkert samfund. Tjenesten har således som hovedopgave at modvirke og bekæmpe trusler mod den indre sikkerhed og befolkningens tryghed.

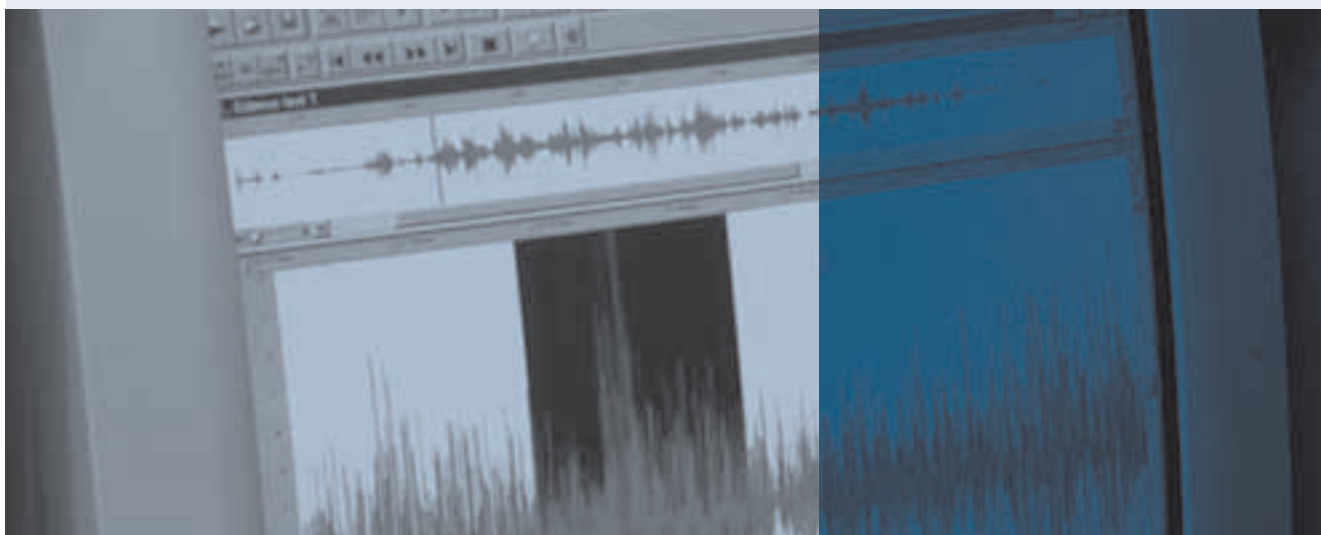
Det er imidlertid ikke alene en efterretningsopgave at opretholde den indre sikkerhed. En effektiv og varig opretholdelse af den indre sikkerhed og orden kræver en vedvarende,

bredspektret og samordnet indsats fra en lang række myndigheders side.

Her har Politiets Efterretningstjeneste som national sikkerhedsmyndighed selvsagt en central rolle i bestræbelserne på at sikre, at der i forhold til de enkelte delkomponenters bidrag er retning og substans på den samlede indsats.

I sin efterretningsvirksomhed har tjenesten som hovedopgave at forebygge og efterforske handlinger eller foretagender, som kan udvikle sig til at blive en fare for rigets selvstændighed, sikkerhed og den lovlige samfundsorden samt forhindre, at de handlinger eller foretagender realiseres eller udvikler sig.

De handlinger, som i den forbindelse er omfattet af efterretningstjenestens ansvarsområde, er først og fremmest de handlinger, som er kriminaliseret i straffelovens kapitel 12 og 13 (se bilag A). Det gælder angreb på statsforfatningen, terrorisme, spredning af masseødelæggelsesvåben, ekstremisme og spionage. Politiets Efterretningstjeneste skal gennem sin virksomhed skabe grundlaget for, at sådanne trusler kan håndteres så tidligt og så hensigtsmæssigt

som muligt. (Justitsministerens instruks til tjenesten indeholder en beskrivelse af efterretningstjenestens opgaver, se bilag C.)

Politiets Efterretningstjeneste arbejder i vidt omfang forebyggende. Gennem de oplysninger, som efterretningstjenesten indsamler, bearbejder og analyserer, er det målet at tilvejebringe mest mulig information om tjenestens målpersoner og -gruppers kapacitet, vilje og evne til at begå de nævnte handlinger.

På den baggrund udarbejder tjenesten vurderinger og risikoanalyser, som igen lægges til grund ved en vurdering af, hvilke aktiviteter der bør sættes i værk for at afværge at eventuelle trusler udvikler sig yderligere. En sådan aktivitet kan bl.a. bestå i fortsat overvågning af målpersoner eller -grupper med det sigte at vurdere, om en identificeret potentiel trussel udvikler sig. Hermed adskiller Politiets Efterretningstjenestes virksomhed sig fra den efterforskning, der foregår ved det øvrige politi, hvor man ofte vil være i den situation, at man først får kendskab til en lovovertrædelse, når den er begået.

Derfor er det også karakteristisk, at de fleste af de forhold, som efterretningstjenesten beskæftiger sig med, ikke udvikler sig til egentlige straffesager. Det betyder imidlertid også, at resultatet af tjenestens arbejde traditionelt ikke er kommet eller skal komme til offentlighedens kendskab på samme måde, som det er tilfældet for det øvrige politis vedkommende. Dette kan dog til en vis grad komme til at ændre sig. Det skyldes, at den nye terrorlovgivning har udvidet efterretningstjenestens arbejdsområde således, at tjenestens efterforskning i højere grad end tidligere vil kunne komme til at danne grundlag for egentlige straffesager eller andre mere offensive tiltag.

Tjenestens efterretningsvirksomhed danner desuden grundlag for, at Politiets Efterretnings-tjeneste kan varetage sin rolle som rådgiver for regeringen, en række offentlige myndigheder og private virksomheder i spørgsmål, der har betydning for samfundets og borgernes sikkerhed. Det gælder også i forhold til det øvrige politi, lufthavnsmyndigheder og de mange andre myndigheder, som har indflydelse på det samlede beredskab i Danmark.

Efterretningstjenesten udarbejder også i den forbindelse risikoanalyser, som indgår i grundlaget for fastlæggelsen af niveauet for det stående beredskab herhjemme. Efterretningstjenesten beslutter ikke, hvilke konkrete beredskabsmæssige tiltag, som skal iværksættes af de enkelte myndigheder, men kommer alene med eventuelle anbefalinger på baggrund af de foretagne vurderinger.

På tilsvarende vis laver efterretningstjenesten trusselsvurderinger omkring fremmede staters repræsentationer i Danmark, ved besøg af fremmede statsoverhoveder og afholdelse af internationale konferencer mv.

Derudover har Politiets Efterretningstjeneste en central opgave med at beskytte Kongehusets medlemmer og regeringen m.fl. samt en rådgivende funktion omkring sikkerhedsforholdene i den civile administration.

Lovgrundlaget

Politiets Efterretningstjenestes arbejde og metoder er reguleret af de samme regler i retsplejeloven, som gælder for det øvrige politi. Retsplejeloven indeholder dog på enkelte områder nogle særlige regler for efterforskning af de forbrydelser, som er omfattet af straffelovens kapitel 12 og 13, og som derfor danner en særlig ramme for efterretningstjenestens efterforsk-

ning. Disse regler omtales nærmere i afsnittet om tjenestens efterforskningsmetoder.

Der er således ingen særskilt lovgivning for Politiets Efterretningstjeneste, men justitsministeren har den 9. maj 1996 udsendt en instruks, der nærmere uddyber efterretningstjenestens opgaver og ansvar. Instruksen er optrykt som bilag.

Politiets Efterretningstjeneste har ikke, som det øvrige politi og anklagemyndigheden, i dag kompetence til at rejse tiltale i straffesager. Giver efterretningstjenestens efterforskning grundlag for at rejse en egentlig straffesag, overgives sagen til det almindelige politi eller anklagemyndigheden. Selve tiltalen i sager omfattet af bestemmelserne i straffelovens kapitel 12 og 13 skal dog i givet fald rejses af justitsministeren, jf. straffelovens særlige bestemmelser herom. Justitsministeren vil i en sådan sag træffe sin beslutning på grundlag af en indstilling fra Rigsadvokaten.

Politiets Efterretningstjeneste er som andre offentlige myndigheder omfattet af forvaltningsloven og lov om offentlighed i forvaltningen. Begge disse love indeholder bestemmelser, som gør det muligt at undtage oplysninger, det er nødvendigt at beskytte af hensyn til rigets sikkerhed og landets forhold til udenlandske samarbejdspartnere og fremmede magter. Det betyder i praksis, at en stor del af efterretningstjenestens oplysninger og korrespondance ikke vil være undergivet aktindsigt og derfor ikke vil være tilgængelig for offentligheden.

Persondataloven gælder udtrykkeligt ikke for efterretningstjenestens registre. I stedet er der nedsat et udvalg, som har til opgave at kontrollere tjenestens registreringer. Dette udvalg omtales nærmere under afsnittet om kontrollen med Politiets Efterretningstjeneste.

Mål og visioner for Politiets Efterretningstjeneste

Som national sikkerhedsmyndighed er det Politiets Efterretningstjenestes mål som koordinerende myndighed at bidrage effektivt, offensivt og udadvendt i varetagelsen af Danmarks indre sikkerhed. Tjenesten skal i den forbindelse løse enhver af sine mangeartede opgaver rettidigt og på en professionel og kvalitetspræget måde.

Rettidigheden skal sikres gennem en hensigtsmæssig planlægning og tilrettelæggelse af arbejdet, og professionalismen skal fastholdes ved at udvikle og vedligeholde et højt fagligt niveau hos medarbejderne kombineret med en fleksibel, serviceorienteret og lydhør tilgang til omgivelserne.

Politiets Efterretningstjenestes medarbejdere skal i alle sammenhænge være målrettede og udvise engagement, kreativitet og selvstændighed i deres tilgang til tjenestens opgaver. Tjenesten skal desuden anvende de ressourcer, som er stillet til rådighed, på en forsvarlig, effektiv og veldokumenteret måde, samt anvende og drage nytte af relevant forskning, erfaring, viden og resultater fra samarbejdspartnere mv.

Som organisation skal Politiets Efterretnings-tjeneste være en moderne, velfungerende og udfordrende arbejdsplads, der giver ledere og medarbejdere mulighed for en god individuel karriere-, kompetence- og lederudvikling, ligesom tjenesten skal bidrage til udviklingen af medarbejdernes situationsbevidsthed og fornemmelse for korrekt optræden, høj moral og loyalitet.

Tjenesten skal bevare og videreudvikle kvaliteten i arbejdet ved bl.a. at motivere medarbejderne i videst muligt omfang gennem uddelegering af ansvar og kompetence kombineret med en hensigtsmæssig og afbalanceret kvalitetssikring.

“...SOM KOORDINERENDE MYNDIGHED AT BIDRAGE EFFEKTIVT, OFFENSIVT OG UDADVENDT I VARETAGELSE AF DANMARKS INDRE SIKKERHED.”

Med hensyn til Politiets Efterretningstjenestes stilling som en del af dansk politi skal tjenesten spille en aktiv rolle i kompetence-, personale-, ledelses- og organisationsudvikling i politiet.

Særlige hensyn

Politiets Efterretningstjeneste beskytter oplysninger, som af forskellige hensyn ikke kan komme til offentlighedens kendskab. Det skyldes, at Politiets Efterretningstjeneste som en del af den offentlige forvaltning er undergivet reglerne om tavshedspligt. Men herudover hænger beskyttelseshensynet også sammen med den måde, hvorpå en efterretningstjeneste nødvendigvis må arbejde for at være effektiv.

I forbindelse med sin indhentningsvirksomhed modtager tjenesten i vidt omfang oplysninger fra samarbejdspartnere i ind- og udland. Det er en forudsætning for modtagelse af sådanne oplysninger, at oplysningerne alene anvendes til efterretningsmæssig brug og ikke videregives til andre. Det gælder selvsagt også de oplysninger, som tjenesten modtager og indhenter fra kilder i de miljøer, der er under efterforskning.

Hvis Politiets Efterretningstjeneste tilsidesætter hensynet til samarbejdspartnere og kilder, kan det ikke blot konkret bringe kilder eller andre personer i en overhængende fare, men vil tillige mere generelt kunne få den effekt, at tjenesten ikke fremover modtager relevante oplysninger. En sådan udvikling ville påvirke tjenestens effektivitet og således kunne få indflydelse på Danmarks indre sikkerhed.

ORGANISATION OG PERSONALE

Politiets Efterretningstjeneste er, som det fremgår af navnet, en del af dansk politi. Organisatorisk udgør tjenesten en afdeling i Rigspolitiet (Afdeling G). Men på grund af efterretningstjenestens særlige opgaver refererer chefen for tjenesten direkte til justitsministeren.

Politiets Efterretningstjeneste har gennem tiden løbende tilpasset organisation og ressourcer i forhold til det aktuelle trussels- og samfunds billede. I år 2002 har efterretnings-tjenesten imidlertid gennemgået en større omstrukturering. Tjenesten er nu inddelt i fire hovedområder; det juridiske område, det administrative område, det operative område samt analyse- og udviklingsområdet. Sigtet med at inddele tjenesten i de fire hovedområder har været at synliggøre fire indholds-, funktions- og ledelsesmæssige fokusområder.

Personalet – i dag ca. 375 personer – består af politifolk, kontorpersonale, jurister og andre

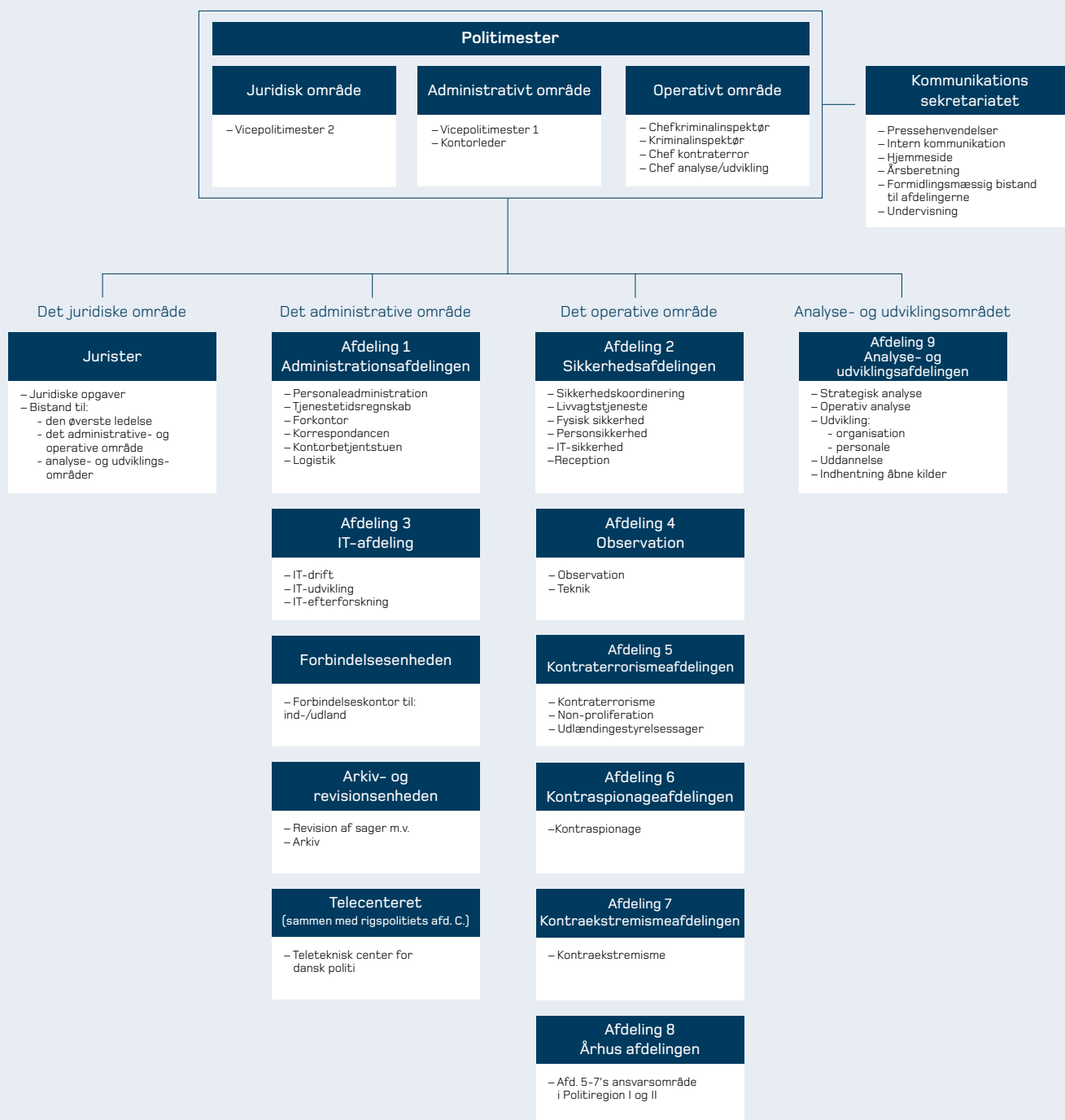
akademikere samt kommunikationsfolk, oversættere og teknikere.

Tjenesten har hovedkontor i København og en afdeling i Århus. Desuden har tjenesten kontaktmænd i samtlige politikredse.

Chefen for Politiets Efterretningstjeneste er politimester. Politimesterens stedfortræder er 1. vicepolitimesteren, som desuden har det overordnede ansvar for tjenestens administrative forhold (det administrative område). Hertil kommer en 2. vicepolitimester, som er leder af det juridiske personale og ansvarlig for den juridiske håndtering af tjenestens operative opgaver (det juridiske område). Chefkriminalinspektøren er ansvarlig for tjenestens operative opgaver (det operative område) samt analyse- og udviklingsområdet.

Organisationsdiagram for Politiets Efterretningstjeneste

POLITIETS EFTERRETNINGSTJENESTES OPERATIVE OPGAVER

Som nævnt er det på det efterretningsmæssige område Politiets Efterretningstjenestes hovedopgave at overvåge, forebygge og efterforske handlinger eller foretagender, som er eller må antages at kunne udvikle sig til en fare for rigets selvstændighed og sikkerhed og den lovlige samfundsorden og forhindre, at sådanne handlinger eller foretagender realiseres eller udvikler sig.

Den operative indsats i den forbindelse er fordelt på tre områder; kontraterrorisme, kontraekstremisme og kontraspionage. Disse tre områder omtales nærmere i det følgende, ligesom der i forlængelse heraf kort redegøres for en række opgaver på det sikkerhedsmæssige område, bl.a. personbeskyttelse og sikkerhedsrådgivning.

Andre kriminalitetsområder, såsom bekæmpelse af organiseret kriminalitet, f.eks. rockerkriminalitet, er kun en opgave for efterretningstjenesten, hvis kriminaliteten må anses for omfattet af straffelovens kapitel 12 eller 13. Dette var baggrunden for, at tjenesten i perioden 1991-1998 beskæftigede sig med rockerkriminalitet.

Kontraterrorisme

Kontraterrorisme har længe været en af Politiets Efterretningstjenestes kerneopgaver. Men særligt efter terrorhandlingerne i USA den 11. september 2001 er international terrorisme blevet dominerende på den internationale sikkerhedspolitiske dagsorden. Danmark deltager i det internationale samarbejde i kampen mod terrorisme, bl.a. gennem FN Sikkerhedsrådsresolution 1373 og EU's rammeafgørelse 2002/475/RIA om bekæmpelse af terrorisme.

Inden for rammerne af dette samarbejde er Danmark bl.a. forpligtet til at forhindre forberedelse af terrorhandling og sikre, at Danmark ikke udgør en såkaldt "safe haven", d.v.s. at terrorister kan etablere baser, hvorfra terrorhandling kan planlægges og udføres. Desuden skal Danmark sikre strafforfølgning af og passende sanktioner mod terrorister og bistå andre lande i gennemførelse af straffesager vedrørende terrorisme. Sikkerhedsrådsresolutionen og rammeafgørelsen udgør bl.a. sammen med FN's terrorfinansieringskonvention grundlaget for den anti-terrorpakke, som Folketinget vedtog den 31. maj 2002 og som trådte i kraft den 8. juni 2002.

Politisk har det gennem tiderne ofte været sådan, at en og samme person er blevet kategoriseret som terrorist eller frihedskæmper, afhængig af øjnene der så.

Efterretningstjenestens indsats på terrorområdet er imidlertid baseret på en strafferetlig og dermed juridisk tilgang.

Den danske straffelovs § 114 definerer således terrorisme som en række meget alvorlige forbrydelser (f.eks. drab, brandstiftelse, kidnapning, flykapring o.s.v.), som begås af grupper, organisationer og personer for at skræmme befolkningen, destabilisere samfundsordenen eller søge at tvinge danske eller udenlandske myndigheder og internationale organisationer til at foretage eller undlade at foretage en handling.

Terrorisme har oftest det overordnede mål at gennemtvinge et politisk, økonomisk eller religiøst systemskifte. Gennem terrorhandling forsøger man at ødelægge fundamentale samfundsmæssige interesser og strukturer, og f.eks. gennem attentater og angreb mod civile at skabe frygt og utryghed i befolkningen. Der er med andre ord tale om forbrydelser rettet

“DER ER I DANMARK PERSONER OG MILJØER, DER SYMPATISERER MED ELLER HAR RELATIONER TIL ORGANISATIONER, SOM ER INVOLVERET I TERRORVIRKSOMHED.”

mod statens og befolkningens sikkerhed og de demokratiske værdier. Derfor er indsatsen mod terrorisme højt prioriteret, herhjemme såvel som i udlandet.

Man har traditionelt sondret mellem national terrorisme, statssponsoreret og international (transnational) terrorisme.

Der er tale om national terrorisme, når en stats egne borgere retter terrorhandlinger mod landets myndigheder, institutioner og borgere. Op gennem 1970'erne og 1980'erne var det bl.a. Rote Arme Fraktion i Tyskland og De Røde Brigader i Italien. ETA i Spanien og fraktioner fra IRA i Storbritannien er eksempler på nationale terrorgrupper, der stadig er aktive i deres respektive lande.

Statssponsoreret terrorisme er udtryk for det fænomen, at en stat støtter terrororganisationer eller terrorister for at fremme egne inden- eller udenrigspolitiske mål. Det antages, at der har været tale om statssponsoreret terrorisme i forbindelse med en række alvorlige terrorhandlinger i forhold til bl.a. amerikanske interesser i 1980'erne.

I dag vurderes den væsentligste terrortrussel at komme fra den internationale terrorisme. Det skyldes ikke mindst terrornetværket al-Qaida, der stod bag terrorhandlingerne i USA i september 2001. Her blev det med stor tydelighed demonstreret, at international terrorisme foregår via globale netværk, hvor terrorceller i mange lande på forskellig vis kan spille en rolle for udførelsen af et angreb. Desuden var terrorhandlingerne i USA yderligere en understregning af de senere års udvikling inden for international terrorisme, hvor antallet af dræbte pr. terrorhandling er øget.

Terrorisme er altså langt fra et nyt fænomen, men har igennem tiderne skiftet fra primært at være et nationalt problem til i dag at være et globalt problem, som langt de fleste lande i verden i større eller mindre grad er eller kan blive berørt af. Det gælder også Danmark. Det betyder, at vi også herhjemme kan risikere at blive udsat for terrorhandlinger, selvom terrortruslen mod Danmark traditionelt har været anset for lav. Det skal i den forbindelse mere generelt bemærkes, at Politiets Efterretningstjenestes indsats på terrorområdet tager udgangspunkt i analyser af risikoen og sandsynligheden for, at der sker terrorangreb, frem for alene at fokusere på sårbarheden, der i princippet er uendelig i et moderne samfund.

Der er i Danmark personer og miljøer, der sympatiserer med eller har relationer til organisationer, som er involveret i terrorvirksomhed. På det efterretningsmæssige område er det Politiets Efterretningstjenestes opgave i nødvendigt omfang at overvåge sådanne personer og miljøer for at se, om de overtræder lovgivningen eller er på vej til at gøre det. Målet er at forhindre, at der planlægges og udføres terrorhandlinger i Danmark, eller at Danmark bliver brugt som base for støtte til planlægning eller udførelse af terrorhandlinger andre steder i verden.

Det er her vigtigt at holde sig for øje, at de personer og grupper, der er involveret i terrorvirksomhed ofte arbejder med en meget lang tidshorisont. Kontraterrorisme er således en langsigtet indsats og efterforskningen kan i flere tilfælde strække sig over mange år. Desuden er det tjenestens opgave, i det omfang det er muligt, at tilvejebringe grundlaget for en strafferetlig forfølgning i medfør af de nye bestemmelser i terrorpakken.

I forhold til den mere bredspektrede kontraterrorindsats er det endvidere tjenestens opgave at sikre, at de mange myndigheder, der hver for sig indgår i det samlede terrorberedskab, dels inddrages i og bidrager til arbejdet med at udarbejde trussels- og risikovurderinger, dels at der i forhold til de enkelte delkomponenter er retning og substans på den samlede indsats.

Et andet centralt element i indsatsen mod terrorisme er samarbejdet mellem udlændingemyndighederne og efterretningstjenesten med henblik på at sikre, at udlændinge, der må antages at kunne udgøre en fare for statens sikkerhed, ikke får ophold i Danmark. Dette samarbejde er blevet yderligere styrket i forbindelse med terrorpakken.

Et yderligere væsentligt element i indsatsen på kontraterrorområdet er det såkaldte non-proliferationsarbejde.

Non-proliferation er den engelske betegnelse for foranstaltninger, der skal hindre ukontrolleret spredning af produkter eller viden, der kan anvendes til fremstilling af masseødelæggelsesvåben.

Bl.a. lande i Østen og Mellemøsten arbejder på at udvikle avancerede våbensystemer, og der forekommer i den forbindelse eksempler på, at produkter, teknologi og viden herom også er forsøgt erhvervet fra danske virksomheder og uddannelsesinstitutioner.

Efterretningstjenestens indsats på non-proliferationsområdet består i at indsamle og analysere informationer, således at man hele tiden ved, hvilke lande der er aktive, hvordan de arbejder, og hvilke produkter de efterspørger. Dette arbejde foregår i tæt samarbejde med andre danske og udenlandske myndigheder.

Resultatet af dette efterretnings- og analysearbejde danner grundlaget for en bred præventiv indsats. Politiets Efterretningstjeneste har således gennem mange år haft et velfungerende samarbejde med de enkelte virksomheder på eksportkontrolområdet, og tjenesten aflægger årligt en lang række besøg af både informativ og præventiv karakter på virksomheder og i organisationer, hvis produkter eller viden kan udnyttes i forbindelse med fremstillingen af masseødelæggelsesvåben.

Får Politiets Efterretningstjeneste mere konkret mistanke om, at f.eks. en virksomheds produkter – måske uden at virksomheden er bevidst om det – bliver forsøgt opkøbt af personer eller lande, der planlægger eller må forventes at anvende produktet i forbindelse med fremstilling af masseødelæggelsesvåben, intervenserer efterretningstjenesten med det mål at afbryde handlen, hvilket typisk forløber uden problemer.

Kontraekstremisme

I ethvert samfund er der grupper eller personer, der i større eller mindre grad er villige til at benytte ekstreme og udemokratiske metoder for at nå politiske, ideologiske eller religiøse mål. Der kan være tale om, at man ved hjælp af magt, f.eks. vold, hærværk, trusler eller anden forstyrrelse af samfundsordenen forsøger at øve indflydelse på offentlige anliggender. Efterforskningen på dette område sker med udgangspunkt i straffelovens § 114c eller § 114d.

Som et eksempel kan nævnes, at den hollandske højre-politiker Pim Fortuyn blev myrdet den 6. maj 2002 af en 18-årig dyreaktivist, angiveligt for at forhindre, at politikerens blev valgt i forbindelse med det nært forestående hollandske parlamentsvalg. I USA har man set en række eksempler på militante og ekstreme handlinger i forbindelse med debatten om fri abort, hvor abortklinikker er blevet sprængt i luften.

Traditionelt har det været de venstreekstremistiske og højreekstremistiske miljøer, som har været genstand for Politiets Efterretningstjenestes interesse på ekstremismeområdet. Men igennem årene og særligt de senere år har man kunnet konstatere, at grupper eller personer også har været villige til i større eller mindre grad at benytte ekstreme og udemokratiske metoder i kampen for at fremme enkeltsager. Som eksempel kan nævnes de politisk/ideologisk motiverede handlinger, der har været begået af grupperinger og enkeltpersoner på udlændingeområdet.

Det venstreekstremistiske miljø har traditionelt bestået af flere forskellige grupper, der hver for sig kæmper for egne "mærkesager", men som overordnet har den samme ideologiske grundholdning, hvor man er imod kapitalisme og globalisering, og hvor både visse statslige myndigheder og private foretagender opfattes som symboler på magt og kapital.

Selv om sådanne grupper bl.a. har været betegnet som autonome og anarkister, er det åbenbart, at man er organiseret og har en struktur, der bevirker, at man kan samles omkring forskellige mærkesager. Der er samtidig konstateret et godt samarbejde mellem sådanne bevægelser internationalt, herunder i forbindelse med antiglobaliseringsmodstanden. Her har venstreekstremistbevægelser med forskellige mærkesager været i stand til at organisere og mobilisere sig internationalt på en måde, som i de senere år har ført til omfattende uroligheder både i europæiske og amerikanske byer.

Et andet eksempel på internationalt samarbejde blandt venstreekstremistiske grupperinger er de anti-nazidemonstrationer rundt om i Europa, hvor det flere gange er kommet til voldsomme kampe mellem højre- og venstreekstremistiske demonstranter med alvorlige ordensmæssige

konsekvenser til følge. Herhjemme såvel som i udlandet har man med udspring i det venstreekstremistiske miljø set militante dyreaktivistere udøve groft hærværk. Også her er der konstateret et internationalt samarbejde.

Også det højreekstremistiske miljø i Danmark består af flere grupper og bevægelser. De er struktureret meget forskelligt – nogle har vedtægter og partiprogram, mens andre er mere uorganiserede. Grupperne er dog fælles om at sprede og fremme stærkt racistiske budskaber, ligesom der forekommer mere systematisk intimidering af personer, der arbejder

for integration og tolerance. Aktiviteter, der vil kunne bidrage til en øget polarisering, som igen vil kunne indebære en forøget risiko for uro i samfundet.

Flere af grupperne har deres egne hjemmesider, og der har også været gjort forsøg på at markere sig partipolitisk. Fælles for bevægelserne er et samarbejde med ligesindede i udlandet, hvor man aktivt deltager i hinandens aktiviteter som f.eks. møder, demonstrationer og White Power koncerter samt den årlige Rudolf Hess March, der i flere år er blevet afviklet i Danmark, men som i 2002 var henlagt til Wunsiedel i Tyskland.

For nogle år tilbage blev en dansk nynazist fra en gruppering, med forbindelser til den meget voldelige engelske Combat 18-bevægelse, dømt for at have konstrueret 3 brevbomber og forsøgt at sende dem til 3 personer i England, formentlig ud fra racistiske motiver. Anholdelsen af den danske nynazist var et resultat af Politiets Efterretningstjenestes efterforskning og samarbejde med udenlandske politimyndigheder.

Det er sådanne personer og grupperinger fra både det venstre- og højreekstremistiske miljø og enkeltsagsektremisterne, som er genstand for Politiets Efterretningstjenestes arbejde og efterforskning på ekstremisme-området.

Kontraspionage

Spionagetruslen mod Danmark og danske interesser har ændret sig i takt med den almindelige udvikling i ind- og udland. Den spionagevirksomhed, som vi kendte under den kolde krig, eksisterer ikke længere i samme form. Det er imidlertid en kendsgerning, at fremmede efterretningstjenester stadig er aktive i Danmark.

Generelt kan man sige, at interessen for at drive fremmed efterretningsvirksomhed i Danmark

ikke er blevet mindre, men i dag er koncentreret om indhentning af faktuelle informationer fremfor tillige at omfatte udøvelse af samfundsundergravende virksomhed.

Det skal her bemærkes at, det ikke i sig selv er ulovligt at indhente og udføre offentligt tilgængelige oplysninger. Men hvis aktiviteterne antager konspirativ karakter, f.eks. hvis informationsindhentningen foregår i hemmelighed, kan der være tale om fremmed efterretningsvirksomhed, som vil kunne indebære en overtrædelse af straffelovens bestemmelser om spionage.

Politiets Efterretningstjeneste har for Danmarks vedkommende konstateret interesse for at indhente informationer om forsvars- og sikkerhedsforhold, dansk politik, økonomi og samfundsforhold generelt, men også Danmarks og andre landes holdning til EU og NATO samt forhold omkring disse organisationers udvidelse har været genstand for interesse. Endvidere indhentes tekniske og videnskabelige oplysninger om forskning fra diverse højere læreranstalter, samt om forskning i privat regi.

Typisk vil fremmede efterretningsfolk opholde sig i landet under et legalt dække, såsom handel, undervisning eller forskning mv. Men også diplomatiske posteringer anvendes som dække. Det er baggrunden for, at Politiets Efterretnings-tjeneste får forelagt visumansøgninger fra visse lande, således at tjenesten får mulighed for i givet fald at anbefale over for Udenrigsministeriet, at den pågældende ikke gives visum, hvis vedkommende er kendt som efterretningsofficer. Sådanne sager forekommer.

Der har ikke – bortset fra Stasi-sagen i 2002 om den forelskede tolder – været en offentlig sag om spionage i Danmark siden 1992, hvor en dansk statsborger blev kendt skyldig i

overtrædelse af spionagebestemmelserne, og en diplomat ved en ambassade blev erklæret uønsket i Danmark. Efterretningstjenesten har dog ved sin præventive indsats i mange tilfælde forhindret, at sager har udviklet sig til alvorlige spionagesager. Den præventive indsats omfatter bl.a. en lang række henvendelser til virksomheder, institutioner og enkeltpersoner, der må antages at udgøre et mål for spionage, eller som allerede er mål for spionage fra en fremmed efterretningstjeneste.

Også den såkaldte flygtningespionage, hvor en fremmed stat indsamler oplysninger om og eventuelt udøver pression imod flygtninge fra det pågældende land, er konstateret i Danmark. Der er både set sager, hvor udlændinge presses til at indsamle oplysninger af værdi for oprindelseslandet og sager, hvor herboende dissidenter er blevet overvåget.

Udvikling og strategisk analyse

Analyse- og udviklingsområdet indtager en central placering i tjenestens opgaveløsning. Opgaven er her at tilvejebringe et kvalitativt og gennemarbejdet grundlag for de strategiske beslutninger, som den øverste ledelse tager med hensyn til den løbende tilrettelæggelse af tjenestens opgaver.

Analyseområdet bistår desuden de operative fagafdelinger med operative analyser og efterretningsmæssige planlægningsgrundlag. Disse analyser/planlægningsgrundlag udarbejdes på en sådan måde, at de kan danne grundlag for efterfølgende operationelle aktiviteter.

Analyseområdet udarbejder endvidere i samarbejde med de operative fagafdelinger og kommunikationssekretariatet både interne som eksterne publikationer, eksempelvis denne årsberetning. I forbindelse med terrorpakken er området blevet udvidet væsentligt med eks-

perter inden for bl.a. mellemøstlige forhold og sikkerhedspolitik.

Udviklingsområdet har blandt andet til opgave at sikre en hensigtsmæssig udvikling af organisationen og dens personale, således at Politiets Efterretningstjeneste hele tiden er i stand til at varetage sine opgaver på den bedst mulige måde og kan fastholde og tiltrække højt kvalificerede medarbejdere. Endvidere udvikler og anvender udviklingsområdet nye koncepter for organisations- og personaleudvikling, der er tilpasset tjenestens særlige arbejdsform og -område. Det overvejes løbende om de nye koncepter kan eksporteres til det øvrige politi.

ANDRE OPGAVER AF OPERATIV OG ADMINISTRATIV KARAKTER

Politiets Efterretningstjeneste har også en lang række operative og administrative opgaver omkring sikkerhed, bl.a. vedrørende personbeskyttelse, dokument- og it-sikkerhed.

Personbeskyttelse

Personbeskyttelse (livvagtstjeneste) udføres i Danmark af Politiets Efterretningstjenestes sikkerhedsafdeling. Indtil udgangen af 2002 varetog også Københavns politi visse livvagtsopgaver, bl.a. i relation til ambassaderne. Disse

opgaver blev imidlertid overtaget af efterretningstjenesten pr. 1. januar 2003, således at Politiets Efterretningstjeneste i dag har ansvaret for alle offentlige livvagtsopgaver i Danmark.

Politiets Efterretningstjenestes livvagter er polititjenestemænd og har typisk 6-7 års anciennitet i politiet, før de bliver ansat i tjenesten. Kandidater til livvagtstjeneste gennemgår fysiske og sproglige test samt test i våbenbrug og køreteknik. Der lægges vægt på god fysik, gode samarbejdsevner og evnen til at kunne

“I LYSET AF UDVIKLINGEN I DET GENERELLE TRUSSELSBILLEDE OG PÅ GRUND AF EN RÆKKE KONKRETE HÆNDELSER, ER DET TJENESTENS FORVENTNING, AT PERSONBESKYTTELSE FREMOVER VIL BLIVE EN STADIG STØRRE OPGAVE FOR TJENESTEN.”

bevare overblikket i pressede situationer. Livvagterne skal årligt bestå prøver i bl.a. våbenbrug, køreteknik og fysisk træning.

Efterretningstjenestens livvagter beskytter kongefamilien og besøgende til kongefamilien, regeringens medlemmer, andre ledende offentlige danske personer samt ambassadører og i et vist omfang fremtrædende udenlandske gæster.

I lyset af udviklingen i det generelle trusselsbillede og på grund af en række konkrete hændelser, er det tjenestens forventning, at personbeskyttelse fremover vil blive en stadig større opgave for tjenesten. Efterretningstjenestens sikkerhedsafdeling indgår i forbindelse med løsningen af sine opgaver i et tæt samarbejde med tjenestens øvrige operative afdelinger bl.a. omkring udarbejdelse af trusselsvurderinger

Der er desuden senest etableret en ny enhed i tjenestens sikkerhedsafdeling, som skal stå for en række særlige bevogtningsopgaver. Enheden skal tillige indgå i løsningen af en række andre forebyggende sikkerhedsopgaver i forbindelse med diverse VIP-arrangementer med relation til regeringen, Folketinget, Kongehuset og fremmede statsbesøg.

Dokumentsikkerhed

Statsministeriet har fastsat et cirkulære (nr. 204 af 7. december 2001.) om behandlingen af oplysninger, der er af fælles interesse for NATO-landene og EU, samt andre oplysninger, som det offentlige har en interesse i at beskytte.

Som national sikkerhedsmyndighed er det Politiets Efterretningstjenestes opgave at yde vejledning og bistand samt føre tilsyn med de civile myndigheders forvaltning og efterlevelse af bestemmelserne i dette cirkulære. Endvidere

er Politiets Efterretningstjeneste ansvarlig for, at bestemmelserne overholdes internt i politiet.

Bestemmelserne har til formål gennem en række personelmæssige, fysiske og proceduremæssige foranstaltninger at beskytte informationerne mod uautoriseret indsigts og ændring. Derfor skal personer, som skal have indsigts i følsomme oplysninger, sikkerhedsgodkendes. Ifølge cirkulæret kan man blive sikkerhedsgodkendt til 4 forskellige klassificeringsniveauer: TIL TJENESTEBRUG, FORTROLIGT, HEMMELIGT og YDERST HEMMELIGT. Disse klassificeringsgrader modsvarer sikkerhedsklassificeringen af de dokumenter, den pågældende person skal have adgang til.

Selve godkendelsen foretages af den myndighed, hvor vedkommende er ansat. Men Politiets Efterretningstjeneste foretager efter anmodning fra den pågældende myndighed en personundersøgelse, som har til formål at afklare, om der er betænkeligheder ved at sikkerhedsgodkende den pågældende.

Cirkulæret angiver også, hvordan de civile statslige myndigheder skal opbevare og sikre klassificerede dokumenter. Politiets Efterretningstjeneste bistår i den forbindelse med rådgivning om alarmsystemer, bygningsindretning og opbevaringsmidler, herunder også om beskyttelse af oplysninger, som opbevares og formidles elektronisk.

It-sikkerhed

Inden for rammerne af det nævnte cirkulære fra Statsministeriet yder Politiets Efterretningstjeneste sikkerhedsmæssig bistand og rådgivning til offentlige myndigheder i spørgsmål om it-sikkerhed. Der ydes lignende bistand til private, der behandler information, som har en offentlig beskyttelsesinteresse.

“KILDER ER SÅLEDES PERSONER, DER HØRER TIL, FÆRDES ELLER LIGEFREM PLACERES I DE MILJØER, GRUPPER ELLER ORGANISATIONER, HVOR DER FOREGÅR AKTIVITETER, SOM ER GENSTAND FOR EFTERRETNINGSTJENESTENS EFTERFORSKNING.”

Civile statslige myndigheders elektroniske informationssystemer og netværk, der er beregnet til frembringelse, bearbejdning, kommunikation og lagring af klassificerede informationer, skal i henhold til sikkerhedscirkulæret godkendes af Politiets Efterretningstjeneste. Da stadig flere informationer opbevares og formidles elektronisk, har Politiets Efterretningstjeneste en særlig it-sikkerhedssektion, som varetager disse opgaver.

Politiets Efterretningstjeneste har i den forbindelse et tæt samarbejde vedrørende it-sikkerhed med både danske og udenlandske myndigheder, herunder udenlandske efterretningstjenester, ligesom man indgår i nationale og internationale fora vedrørende it-sikkerhed.

Politiets Efterretningstjeneste har i lyset af bl.a. terrorhandlingerne i USA og samfundets stigende afhængighed af elektroniske kommunikations- og it-systemer taget skridt til at styrke sin indsats på området vedrørende it-sikkerhed.

Fly- og søfartssikkerhed

Der er et tæt samarbejde mellem Statens Luftfartsvæsen og Politiets Efterretningstjeneste i forbindelse med den løbende vurdering af truslen mod den civile luftfart i Danmark. Desuden samarbejder tjenesten med bl.a. Søfartsstyrelsen om terrorsikring af havne, skibe og rederier.

EFTERFORSKNINGSMETODER

Mange af de midler og metoder, som efterretningstjenesten anvender for at indsamle informationer som led i den efterretningsmæssige indsats, er de samme, som anvendes af det øvrige politi. Det vil først og fremmest sige bl.a. afhøringer, registeropslag og forespørgsler til andre myndigheder, som ikke kræver dommerkendelse. Desuden anvendes indgreb i meddelelseshemmeligheden, f.eks. telefon- og rumaflytninger samt hemmelige ransagninger, som alle kræver en dommerkendelse.

Kilder og agenter

Af særlig og tiltagende vigtighed for efterretningstjenestens efterforskning er de oplysninger, som tjenesten har mulighed for at indhente gennem kilder i relevante miljøer og personkredse. Politiets Efterretningstjeneste bruger i daglig tale ordet kilde om såvel den, som blot leverer oplysninger (meddeler), som om en person, der er decideret agent.

Den kriminalitet, som Politiets Efterretnings-tjeneste efterforsker og skal forhindre, kan være kendetegnet ved, at den er nøje planlagt og har en international dimension. Det er bl.a. baggrunden for, at efterretningstjenesten ud over meddelere, traditionelt har haft adgang til at anvende civile personer som agenter i videre omfang, end politiet i øvrigt har adgang til.

Kilder kan enten “indplantes” eller hverves. Ved indplantning forstås, at en til formålet instrueret person anbringes i den organisation eller gruppe, som er under efterforskning. Ved hvervning forstås, at en person, der allerede er i organisationen/gruppen – og helst på en ret høj eller central post – inddrages i et kontrolleret og hemmeligt arbejde.

Kilder er således personer, der hører til, færdes eller ligefrem placeres i de miljøer, grupper eller

organisationer, hvor der foregår aktiviteter, som er genstand for efterretningstjenestens efterforskning. Sådanne personer kan efter omstændighederne have uvurderlig værdi for tjenestens operative virksomhed, og de kan stå i et langvarigt forhold til efterretningstjenesten. Der er mulighed for at yde de pågældende en betaling, som dog først og fremmest har til sigte at dække kildens omkostninger.

Det siger sig selv, at det er af afgørende vigtighed at holde identiteten på kilder skjult. Det skyldes først og fremmest hensynet til de pågældende personer og deres sikkerhed. Men det skyldes i høj grad også hensynet til, at hvis kilder eksponeres, er der en stor risiko for, at efterretningstjenesten ikke i fremtiden kan indgå i samarbejde med sådanne personer. Herved mistes en meget væsentlig metode til at indsamle oplysninger af betydning for Danmarks sikkerhed.

For yderligere information om reguleringen af politiets brug af agenter henvises til:

- Lovforslag L 218, fremsat den 23. april 2003 med tilhørende bemærkninger, nu lov nr. 436 af 10. juni 2003 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet).
- Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1023/84 om politiets indgreb i meddelelshemmeligheden og anvendelse af agenter.

Andre efterforskningsmetoder

Et andet centralt punkt i forbindelse med efterretningstjenestens efterforskningsmetoder er det samarbejde, der finder sted med udenlandske sikkerheds- og efterretnings-tjenester. Dette samarbejde har afgørende betydning for Politiets Efterretningstjenestes virksomhed.

Til støtte for den efterretningsmæssige virksomhed indhenter Politiets Efterretnings-tjeneste desuden oplysninger gennem åbne og almindeligt tilgængelige informationskilder, f.eks. aviser, TV, tidsskrifter, internettet og elektroniske nyhedsbaser. I den forbindelse er tjenesten særlig opmærksom på begivenheder i ind- og udland, der kan give en reaktion herhjemme og dermed have betydning for vurderingen af trusselsbilledet. Efterretningstjenesten får også henvendelser fra offentligheden – personer og institutioner – med oplysninger, som kan have interesse for tjenesten.

For at kunne bearbejde og analysere de indsamlede informationer registrerer Politiets Efterretningstjeneste oplysninger, der er eller kan være af betydning for efterforskningen i konkrete sager. Der er interne og regeringsbestemte betingelser for registreringen samt frister for, hvor længe oplysningerne må være registreret. Se nærmere under afsnittet om kontrol på side 27.

“POLITIETS EFTERRETNINGSTJENESTE SAMARBEJDER TÆT OG KOORDINERER SIN INDSATS PÅ EN RÆKKE OMRÅDER MED FORSVARETS EFTERRETNINGSTJENESTE.”

SAMARBEJDSPARTNERE

Det øvrige politi

Politiets Efterretningstjeneste har naturligvis et tæt samarbejde med det øvrige politi. Efterretningstjenesten har f.eks. en kontakt i hver politikreds, og tjenesten yder bl.a. teknisk bistand og udfører særlige opgaver af efterforskningsmæssig karakter for det øvrige politi.

Derudover udarbejder tjenesten risikovurderinger til brug for kredsene i forbindelse med konkrete begivenheder og generelle forhold, for eksempel ved statsbesøg, demonstrationer der kan udvikle sig voldeligt, og eventuelle terrortrusler. Sådanne risikovurderinger er typisk ledsaget af en række anbefalinger om, hvilke beredskabsmæssige tiltag kredsene kan sætte i værk, og udgør således en del af kredsenes samlede planlægningsgrundlag.

Hvis Politiets Efterretningstjenestes efterforskning fører til, at der skal rejses sigtelse, eller tages andre skridt som led i en eventuel straffesag, overdrages ansvaret for den videre efterforskning til anklagemyndigheden i den lokale politikreds. Det udelukker naturligvis ikke, at tjenesten yder bistand til den videre efterforskning.

Forsvarets Efterretningstjeneste (FE)

Politiets Efterretningstjeneste samarbejder tæt og koordinerer sin indsats på en række områder med Forsvarets Efterretningstjeneste. Hvor det som nævnt er Politiets Efterretnings-tjenestes opgave at overvåge og bekæmpe trusler mod Danmarks indre sikkerhed, er det FE's opgave at overvåge udefra kommende trusler. Den internationale udvikling har medført, at trusler mod Danmark og allierede nationers sikkerhed er af en sådan karakter, at eksterne og interne trusler ikke altid lader sig klart adskille. Samarbejdet sikres derfor gennem kontakter og samarbejde mellem tjenesternes

medarbejdere på ledelsesplan, på sagsbehand-
lerplan og i særlige arbejdsgrupper.

Samarbejdet omfatter bl.a. terrorisme, hvor Politiets Efterretningstjeneste og FE udarbejder fælles vurderinger af truslen fra international terrorisme. Som eksempel kan desuden nævnes samarbejde på non-proliferationsområdet, ligesom der foregår et tæt samarbejde på det tekniske område. Endvidere udveksler de to tjenester medarbejdere med henblik på at styrke kendskabet til hinandens arbejdsprocedurer og metoder.

Andre danske myndigheder

Politiets Efterretningstjeneste er underlagt Justitsministeriet og har derfor naturligt en særlig tæt tilknytning hertil. Men som national sikkerhedsmyndighed er det af afgørende betydning for tjenesten at have et nært samarbejde med en række andre ministerier, myndigheder og relevante interessenter og samarbejdspartnere. Det gælder både i forbindelse med præventive sikkerhedsforhold og i forbindelse med efterforskning.

Samarbejdspartnere er bl.a.:

- Udenrigsministeriet
- Bolig- og Erhvervsministeriet
- Rigspolitichefen
- Rigspolitiets Udlændingeafdeling
- Rigspolitichefens Afdeling A
- Politi og anklagemyndigheden
- Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet
- Politidirektøren i København
- Center for Biologisk Beredskab
- Udlændingestyrelsen
- Beredskabsstyrelsen
- Statens Luftfartsvæsen
- Forsvarets Efterretningstjeneste

- Institut for Internationale studier
- Erhvervslivet, industri og uddannelsesinstitutioner
- Pressen
- Interesseorganisationer

Derudover har tjenesten i bestræbelserne på at sikre en god kontakt med det omgivende samfund etableret en række samarbejdsfora med forskellige organisationer og myndigheder.

Bl.a. indgår repræsentanter fra en bred kreds af relevante myndigheder i den af tjenesten etablerede kontaktgruppe for kontraterrorisme. Kontaktgruppen skal sikre målrettethed og et velunderbygget fundament for tjenestens risikovurderinger og bistå med formidlingen af disse vurderinger. Endvidere er der etableret et samtaleforum med repræsentanter for interesseorganisationer for de etniske minoriteter i Danmark. Målet med dette initiativ er bl.a. at styrke og udbygge tilliden og samarbejdet mellem Politiets Efterretningstjeneste og de etniske minoriteter. Samarbejdet har bl.a. resulteret i en pjece på 7 sprog om terrorfinansiering.

Udenlandske myndigheder

Spionage, terrorisme og ekstremisme er forbrydelser, der typisk planlægges og udføres på tværs af landegrænser. Derfor er det nødvendigt for Politiets Efterretningstjeneste at have et tæt samarbejde med udenlandske politimyndigheder, sikkerheds- og efterretningstjenester.

Samarbejdet foregår både på det generelle plan for at følge trusselsbilledet og operativt i forbindelse med konkret efterforskning. Samarbejdet foregår gennem møder og særligt sikrede kommunikationsnet. Herudover deltager Politiets Efterretningstjeneste i talrige internationale samarbejdsfora.

I det følgende omtales kort en række af disse fora.

EU

Samarbejdet i EU om bekæmpelse af terrorisme inden for Unionen foregår bl.a. i Terrorismearbejdsgruppen. Gruppens arbejde består navnlig i udveksling af oplysninger vedrørende terrorisme samt udvikling af initiativer, der kan forbedre det europæiske samarbejde om bekæmpelse af terrorisme. Danmark har bl.a. stået i spidsen for opstarten af et projekt om udvikling af terroristprofiler. Projektet går ud på, at EU-landene i samarbejde via Europol og interesserede tredjelande kan udarbejde målrettede profiler, der kan bistå med identificeringen af terrorister.

Hertil kommer arbejdet i EU's såkaldte "Clearing House", der jævnligt mødes og indstiller, hvilke enkeltpersoner og organisationer, der skal optages på EU's terrorliste.

CTG

Den såkaldte Counter Terrorism Group (CTG) blev oprettet af cheferne for sikkerhedstjenesterne i EU efter 11. september 2001.

Gruppen har roterende formandskab, der følger formandskabet for EU. Politiets Efterretnings-tjeneste varetog således formandskabet for gruppen i 2. halvdel af 2002 og afviklede i den forbindelse 2 møder i København i august og december.

Arbejdet i gruppen er fokuseret på islamistisk terrorisme og omfatter navnlig udarbejdelse af fælles trusselvurderinger samt drøftelse af initiativer, der kan optimere det operative samarbejde om bekæmpelse af terrorisme. Hertil kommer, at gruppen har indledt drøftelser af en række organisatoriske og strukturelle spørgsmål, ligesom optagelse af tjenester fra de nye EU-medlemslande forberedes.

Europol

Europol's mandat blev udvidet i slutningen af 1990'erne til også at omfatte bekæmpelse af terrorisme. Dette har medført en række initiativer vedrørende især informationsudveksling og analyse på forskellige felter inden for terrorisme, herunder på det terrorfinansielle område.

Europol fik endvidere til opgave at skabe rammerne for den anti-terror task force (Counter Terrorism Task Force) bestående af eksperter fra de enkelte medlemslande, som EU's ministerråd besluttede at nedsætte umiddelbart efter 11. september 2001. Politiets Efterretningstjeneste stillede en forbindelsesofficer til rådighed for task forcen, der nu er opløst som selvstændig enhed og integreret i Europolstrukturen.

NATO

Politiets Efterretningstjeneste repræsenterer i sin egenskab af national sikkerhedsmyndighed Danmark i NATO's Sikkerhedskomite. Komiteen har til opgave at rådgive North Atlantic Council (Rådet) om spørgsmål relateret til NATO's sikkerhedspolitikker. De forpligtelser, der følger af dette arbejde, fremgår bl.a. af Statsministeriets sikkerhedscirkulære.

Efterretningstjenesten repræsenterer endvidere Danmark i NATO's Special Komite, som blev dannet i 1952 bl.a. på dansk initiativ. Komiteen udarbejder klassificerede rapporter med det formål at kunne rådgive Rådet om spionage og terrorisme eller dertil relaterede emner, som kan indebære en trussel mod NATO. Formandskabet i komiteen varetages på skift af landene, og Politiets Efterretningstjeneste har formandskabet i 2004.

MEC

MEC (Middle Europe Conference) blev etableret på hollandsk initiativ midt i 1990'erne med det formål at støtte demokratiseringsprocesserne i de tidligere østbloklande. Gruppen, der består af en række Vest- og Østeuropæiske sikkerheds- og efterretningstjenester, mødes med henblik på drøftelse af en lang række problemstillinger af fælles interesse på tjenesternes aktivitetsområder, ligesom der udveksles oplysninger om tjenesternes opbygning, arbejdsmetoder og kontrolforanstaltninger.

KONTROL

Politiets Efterretningstjeneste er undergivet kontrol på en række punkter fra flere myndigheder og organers side. Hertil kommer, at efterretningstjenesten selv gennem løbende intern revision søger at sikre, at arbejdsmetoder og sagsbehandling er i fuld overensstemmelse med reglerne.

I det følgende redegøres kort for de enkelte kontrolforanstaltninger.

Justitsministerens kontrol

Justitsministeren fører på regeringens vegne tilsyn med Politiets Efterretningstjeneste, og tjenesten er undergivet ministerens instruktioner. Justitsministeren har som nævnt udstedt generelle skriftlige retningslinier for Politiets

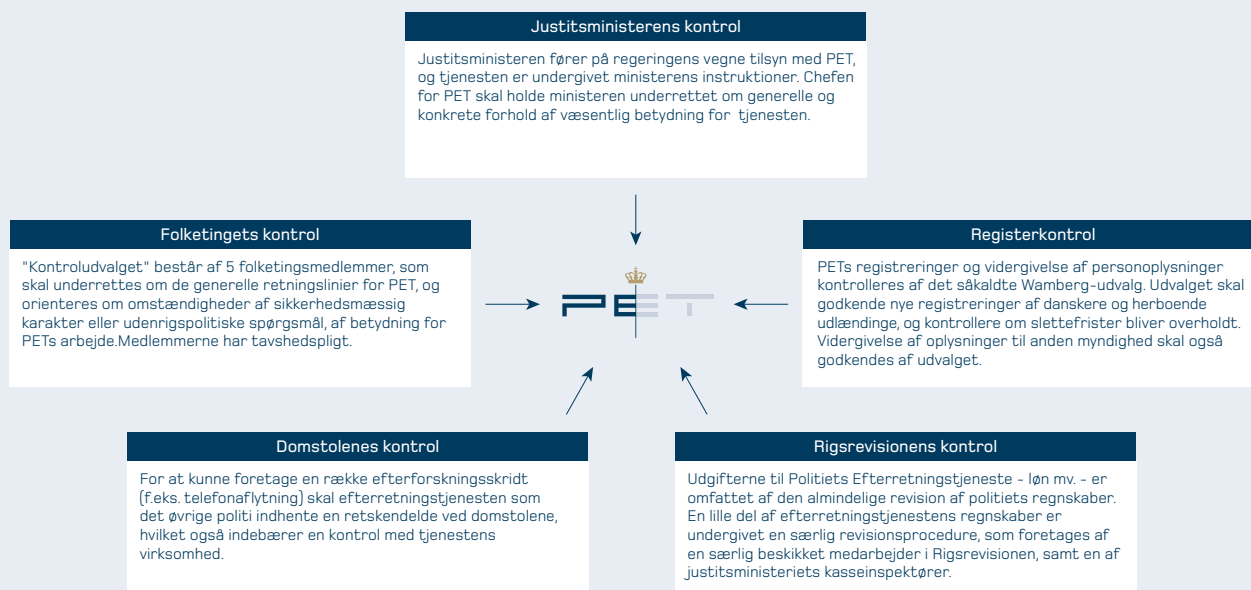
Efterretningstjenestes arbejde. Det fremgår bl.a. heraf, at chefen for efterretningstjenesten er forpligtet til at holde ministeren underrettet om både generelle og konkrete forhold, som er af væsentlig betydning for tjenestens virksomhed. Ministeren har herigennem mulighed for at kontrollere tjenestens prioriteringer og arbejde.

Folketingets kontrol

Fra Folketingets side er den politiske kontrol med Politiets Efterretningstjeneste suppleret med et særligt udvalg, der blev etableret ved lov nr. 378 af 6. juli 1988 med det formål "at have indseende med Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) og Politiets Efterretningstjeneste".

Udvalget består af 5 folketingsmedlemmer, som er udpeget af de 5 største partier i Folketinget.

Kontrol med Politiets Efterretningstjeneste

Udvalget skal efter loven underrettes om de generelle retningslinier, der gælder for Politiets Efterretningstjenestes virksomhed, samt orienteres om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed. Det følger af loven, at der ved orientering af udvalget skal tages hensyn til de særlige forhold, der gør sig gældende for efterretningsvirksomhed. Medlemmerne har tavshedspligt om, hvad de erfarer i udvalget.

Domstolskontrol

For at kunne foretage en række efterforsknings-skridt (f.eks. telefonaflytning), skal efterretnings-tjenesten som det øvrige politi indhente en rets-kendelse ved domstolene, hvilket også indebærer en kontrol med tjenestens virksomhed.

Registerkontrol

Der foretages også kontrol af Politiets Efterretningstjenestes registreringer og videregivelse af personoplysninger. Det forhold, at en person eller organisation har været genstand for efterforskning, kan føre til, at der foretages en egentlig registrering, såkaldte personsager og organisationssager. Disse registreringer er underlagt en særlig kontrol af det såkaldte Wamberg-udvalg, som blev nedsat i 1964 af den daværende regering (Amtmand A.M. Wamberg var udvalgets første formand). Udvalget består af en formand og tre andre medlemmer, og har for tiden følgende sammensætning: Advokat Niels Fisch Thomsen (formand), amtmænd Bente Flindt Sørensen, fhv. overarkivar H. C. Bjerg og fhv. forlagsdirektør Kurt Fromberg. Udvalgs-medlemmerne må betragtes som upolitiske og er udpeget som følge af den almindelige tillid og agtelse, der er knyttet til deres person.

Udvalget fører som nævnt tilsyn med efterretningstjenestens registrering og videregivelse af

oplysninger og skal i den forbindelse godkende nye registreringer af danskere og herboende udlændinge, som tjenesten ønsker at foretage. Udvalget mødes 6-10 gange om året hos Politiets Efterretningstjeneste og gennemser sagerne og afgør, om betingelserne for registrering er opfyldt. Endvidere laver udvalget stikprøver af ældre sager for at kontrollere, om slettefristerne bliver overholdt.

Der er ikke i lovgivningen fastsat regler for tjenestens egentlige registreringer. Det har i flere årtier ligget fast, at ingen person må registreres alene på grund af lovlig politisk virksomhed. Derudover drøftes principperne for registrering løbende med Wamberg-udvalget og Justitsministeriet. Person- og organisations-sager skal slettes, når sagerne ikke længere er aktuelle. En sag skal senest slettes, såfremt der i en periode på 10 år ikke er tilført sagen nye registreringsværdige oplysninger.

Hvis Politiets Efterretningstjeneste på baggrund af en henvendelse fra en myndighed eller på eget initiativ ønsker at videregive oplysninger om en person til myndigheden, skal spørgsmålet ligeledes først forelægges for Wamberg-udvalget, der skal godkende videregivelsen.

Rigsrevisionens kontrol

Udgifterne til Politiets Efterretningstjeneste – herunder løn mv. – er omfattet af den almindelige revision af politiets regnskaber, som foretages af Rigsrevisionen i samarbejde med Rigspolitichefens revisionsafdeling og Justitsministeriets kasseinspektører.

En lille del af efterretningstjenestens regnskaber, f.eks. dem der vedrører dækning af kilders omkostninger, er dog undergivet en særlig revisionsprocedure, der indebærer en mere fuldstændig revision af udgifterne. Denne revision foretages af en særligt beskikket

medarbejder i Rigsrevisionen, der bistås af en af Justitsministeriets kasseinspektører. Den særligt beskikkede medarbejder redegør over for rigsrevisor for den udførte revision. Til statsrevisorerne rapporteres der kun i klassificeret form, hvis særlige forhold undtagelsesvis nødvendiggør dette.

2. Terrortruslen efter den 11.9

DETTE KAPITEL BESKÆFTIGER SIG MED UDVIKLINGEN I DEN SIKKERHEDSPOLITISKE SITUATION I LYSET AF TERRORHANDLINGERNE I USA DEN 11. SEPTEMBER 2001. KAPITLET BESKRIVER UDVIKLINGEN I DEN INTERNATIONALE TERRORISME, SAMT HVAD DENNE UDVIKLING HAR HAVT AF BETYDNING FOR DEN SIKKERHEDSPOLITISKE DAGSORDEN INTERNATIONALT OG I DANMARK. ENDELIG DISKUTERES PÅ DENNE BAGGRUND EN RÆKKE PERSPEKTIVER, DER HAR BETYDNING FOR EFTERRETNINGSTJENESTENS ARBEJDE.

INDLEDNING

Under den kolde krig havde de fleste lande i den vestlige verden levet med frygten for en atomkrig udløst af en konflikt mellem tidens to supermagter. Flere europæiske lande havde endvidere oplevet den nationale terrorisme op igennem 1970'erne og 1980'erne.

Med murens fald i 1989 opstod der imidlertid særligt i de vestlige lande en helt ny situation præget af en optimisme og et håb i befolkningen om, at verden var blevet et bedre og mere sikkert sted at leve. I takt med 1990'ernes stigende vækst og velstand opstod der tillige nye forventninger til begreber som tryghed og sikkerhed. 1990'erne kan således for den vestlige verdens vedkommende – når man ser bort fra de tragiske begivenheder på Balkan – siges at være kendetegnet ved en ny form for stabilitet og en tillid til og tro på, at den sårbarhed og risiko, der havde præget tiden under den kolde krig var forbi.

Denne udvikling har været anført som en medvirkende årsag til, at al-Qaidas terrorhandlinger i USA den 11. september 2001 gjorde så lammende et indtryk på den vestlige verden og selvsagt i særlig grad på den amerikanske befolkning, som ikke var vant til, at fjenden slog ned på The Home Land. Terrorhandlingerne kom med et slag til at ændre holdningen til sikker-

hed, tryghed og risiko overalt i den vestlige verden – også i Danmark. National sikkerhed måtte gentænkes, spørgsmålet om befolkningens tryghed måtte vurderes på ny, og man måtte forholde sig til, at vores åbne samfund er sårbare over for terrorister, der opererer globalt. Ikke mindst måtte man erkende, at vi stadig lever i et risikosamfund, hvor uforudsigelighed og risiko kan høre til dagens og livets orden.

I det følgende gennemgås kort hovedtrækkene i den sikkerhedspolitiske udvikling op gennem 1990'erne. Derefter beskrives den radikale islamistisk funderede terrorisme med hovedvægten på al-Qaida-netværket. Efterfølgende diskuteres, hvordan truslen fra den internationale terrorisme påvirker risikoen i Danmark. Endelig skitseres en række udfordringer af mere generel karakter i fremtidens indsats mod terrorisme.

NY SIKKERHEDSPOLITISK ORDEN

Det er lidt populært blevet sagt, at det 20. århundrede sluttede med den kolde krigs ophør, og at det 21. århundredes sikkerhedspolitiske udfordringer begyndte med terrorhandlingerne i USA den 11. september 2001.

Imidlertid ville det være forkert at se terrorhandlingerne mod World Trade Center og Pentagon som udtryk for en pludselig ændring i den sikkerhedspolitiske trusselsbillede. Terrorhandlingen var snarere en foreløbig kulmination på den gradvise forandring af den sikkerhedspolitiske virkelighed, som havde fundet sted op gennem 1990'erne siden afslutningen på den Kolde Krig. Den bipolære verdensorden, hvor to konkurrerende supermagter i bestræbelserne på at opretholde en magtbalance havde holdt det internationale konfliktniveau nede, var blevet afløst af en ny verdensorden med én supermagt, USA, og en lang række regionale/lokale konflikter verden over.

FOTO: SCANPIX

DEN INTERNATIONALE RADIKALE ISLAMISME

Sideløbende med, og til dels i ly af, at EU og NATO i 1990'erne fokuserede på at etablere instrumenter, der kunne håndtere konflikterne primært på Balkan, voksede en radikal islamisme frem som markant opposition til en række vestligt influerede mellemøstlige regimer og den amerikanske militære tilstedeværelse i Golfregionen i Mellemøsten.

Denne udvikling blev næret af en stadig uløst israelsk-palæstinensisk konflikt, følgerne af den islamistiske revolution i Iran i 1979, og havde rødder tilbage til mujahidinernes kamp mod Sovjetunionen i Afghanistan. Særligt mujahidinernes kamp i Afghanistan og senere Bosnien og Tjetjenien dannede basis for skabelsen af et radikalt islamistisk fællesskab på tværs af de eksisterende landegrænser i regionen, samtidig med at Afghanistan tjente som eksempel på, at små, højt motiverede grupper af guerillakrigere kunne matche en stormagt og tvinge den ud af landet.

Disse konflikter muliggjorde etableringen af personlige bånd og dannelsen af et internationalt terrornetværk mellem radikale islamister. Disse netværk er – ud over at bekende sig til en radikal islamisme i opposition til vestlige værdier – kendetegnet ved deres vilje til at foretage omfattende aktioner med store tab af menneskeliv til følge, herunder selvmordsangreb.

Osama bin Laden som radikal muslimsk leder og hans al-Qaida netværk udviklede sig gradvist inden for disse internationale rammer i tiden fra 1990. Med Talibanstyret i Afghanistan som "safe haven" blev det fra midten af 1990'erne muligt at træne medlemmer til al-Qaida netværket til at være effektive hellige krigere i regionale/lokale konflikter.

Det radikale islamistiske fællesskab, som opstod i slutningen af 1980'erne og starten af 1990'erne, havde et fælles fjendebillede, hvor navnlig USA og Israel blev fremstillet som eksponenter og ansvarlige for, at muslimer overalt i verden bliver undertrykt. Islamisterne ser f.eks. Israels besættelse af de palæstinensiske områder, USA's støtte hertil og tilstedeværelsen af amerikanske tropper i bl.a. Saudi-Arabien, som udtryk for en sådan undertrykkelse. Målet blev en udrensning af den vestlige indflydelse i de muslimske lande, herunder fjernelse af flere af de eksisterende mellemøstlige regeringer, og et opgør med USA og den vestlige verdens værdigrundlag. I kampen for at nå dette mål betragtes terror som et legitimt middel.

At terrorisme på denne måde anvendes som politisk magtmiddel, anses generelt også for et udtryk for den voldsomme asymmetri i konventionel våbenmagt, der hersker mellem USA og dets allierede på den ene side og den øvrige verden på den anden side. Terrorismen bliver brugt, fordi muligheden for den klassiske direkte militære konfrontation ikke er til stede. Terroristernes politiske og strategiske mål søges dermed opnået via terrorens vigtigste egenskab: at sprede frygt i de samfund, der er mål for terroren. Iagttagere har peget på, at terroristerne derved ønsker at drive sine modstandere ind i reaktionsmønstre, som kan forstærke en opfattelse af, at det er dem mod os eller ligefrem føre os i retning af et egentligt civilisationssammenstød mellem de vestlige sekulære samfund og den muslimske verden.

“DET FORUDSÆTTES DERFOR, AT DER PÅ GLOBALT PLAN BEFINDER SIG ET STORT ANTAL PERSONER, SOM FORTSAT HAR KAPACITET TIL AT KUNNE UDFØRE TERRORHANDLINGER.”

TRUSLEN MOD DEN VESTLIGE VERDEN

Al-Qaida netværket har traditionelt bestået af en række centrale skikkelser, som antages at operere i direkte forbindelse med Osama Bin Laden. Det vurderes, at disse personer, i det omfang de ikke er døde eller taget til fange, i dag har taget ophold i bl.a. Iran og grænseområderne mellem Pakistan og Afghanistan.

Fra dette øverste lag er der bånd til ledere og medlemmer af en lang række traditionelt regionalt orienterede radikale islamistiske terrororganisationer. Disse bånd er dels blevet skabt gennem de pågældende personers ophold i al-Qaidas træningslejre i Afghanistan inden Taliban-styrets fald og dels i forbindelse med fælles deltagelse i de oven for nævnte regionale konflikter.

De pågældende personer opholder sig i dag i en meget bred kreds af lande, herunder i den vestlige verden, hvor de i vidt omfang har opnået asyl/flygtningestatus eller ligefrem statsborgerskab, samtidig med at de opretholder deres engagement i en radikal islamisme og i de regionale konflikter, deres “sag” udspringer af.

Al-Qaida er, udover Osama Bin Ladens inderkreds, således i dag også udtryk for et netværk af personer, som er organiseret i lokale, herunder antageligt sovende, terrorceller spredt ud i en mangfoldighed af lande. Det anslås, at mange tusind personer passerede gennem al-Qaidas træningslejre i Afghanistan og i kraft af dette store antal personer, som således allerede har gennemgået træning, vurderes tilintetgørelsen af de afghanske træningslejre ikke på kort eller mellemlang sigt at have forringet denne del af netværkets operationsmuligheder.

Det forudsættes derfor, at der på globalt plan befinder sig et stort antal personer, som fortsat har kapacitet til at kunne udføre ter-

rorhandlinger. Endvidere er nye, mindre træningslejre formentlig under etablering i en række svage stater, efter alt at dømme bl.a. i Sydøstasien og flere steder i Afrika. Det er dog vurderingen, at det islamistiske terrornetværk al-Qaida i dag – ikke mindst som følge af den intensiverede kamp mod terrorisme, Taleban-styrets fald i Afghanistan og tilfangetagelsen af centrale personer, er blevet væsentligt svækket. De er dog som nævnt stadig i stand til at planlægge og gennemføre terrorhandlinger og al-Qaidas ledelse vurderes i et ikke uvæsentligt omfang stadig at være intakt. Men terrornetværket har mistet en væsentlig del af dets overordnede organisation, ledelse, handlemuligheder og finansielle midler, hvorfor man kan tale om, at netværket er blevet mere fragmenteret.

Dette forhold betyder imidlertid ikke, at det globale terrornetværk har mistet sin slagkraft, men tværtimod, at det må antages at tilpasse sine handlinger og operationer efter den nye situation. Bl.a. har de terrorhandlinger, som er udført af eller relateret til al-Qaida siden 11. september 2001 fundet sted i svagt beskyttede lande uden for Europa, hvor der er bedre operationsmuligheder for terrorgrupper. Det drejer sig bl.a. terrorhandlingen i Djerba i Tunesien april 2002, terrorhandlingen mod den franske olietanker Limburg i farvandet ud for Yemen i oktober 2002, terrorbombningen af diskoteket på Bali i oktober 2002, terrorhandlingen mod et israelsk hotel og israelsk fly i Kenya i november 2002, selvmordsbomberne i Casablanca i maj 2003, og Djakarta i august 2003 m.fl.

Aktionerne demonstrerer imidlertid, at al-Qaida fortsat har både viljen og evnen til at slå til i koordinerede aktioner mod vestlige og vestligt relaterede mål, ligesom terroristerne fortsat er parate til at ofre deres eget liv i hovedparten af angrebene. Hertil kommer, at al-Qaida på det moralske og ideologiske plan tjener som

en motiverende faktor i anti-vestlige radikale islamistiske kredse og som sådan vil kunne inspirere mere autonome – herunder ukendte – grupperingers planlægning af og/eller støtte til terroraktioner i den vestlige verden.

Det vurderes, at terrortruslen mod vestlige mål i dag generelt er højere end før 11. september 2001 såvel i som uden for den vestlige verden. Der er ikke blevet gennemført terrorhandlinger på vestligt territorium siden 11. september 2001, som kan tilskrives islamistiske terrorister. Men en række terrorhandlinger er dog angiveligt blevet afværget i Europa. Som eksempler kan nævnes formodede planlagte terrorhandlinger mod de amerikanske ambassader i Paris og Rom samt ricin-sagen fra England, hvor der i januar 2003 blev fundet spor af nervegiften ricin i en lejlighed i London. Desuden har der været offentliggjort al-Qaida-lydbånd, bl.a. i maj 2003, hvori der specifikt peges på USA, Storbritannien, Australien og Norge som mulige mål for terrorhandlinger.

At det indtil nu er lykkedes at afværge terrorhandlinger i Europa efter den 11. september 2001 kan bl.a. skyldes, at den intensiverede anti-terrorindsats har medvirket til at besværliggøre terrororganisationernes operationsmuligheder i denne del af verden.

TRUSLEN FRA KEMISKE, BIOLOGISKE, RADIOLOGISKE OG NUKLEARE VÅBEN

Som følge af fragmenteringen af de islamistiske terrornetværks organisation og struktur, er det vurderingen, at yderst få grupper, reelt har evne og kapacitet til at fremstille og anvende de såkaldte masseødelæggelsesvåben. Samtidig anses det for forbundet med nogen usikkerhed, om sådanne våben – uanset betegnelsen masseødelæggelsesvåben – i hænderne på terrorister rent faktisk vil kunne føre til mas-

seødelæggelse eller massetab af menneskeliv. Det skyldes bl.a. vanskeligheder med både at håndtere og kombinere stofferne med effektive spredningsmekanismer.

Al-Qaida har angiveligt forsøgt at indkøbe materiale til fremstilling af nukleare våben. De våben er imidlertid så vanskelige at fremstille, at det næppe er realistisk at forestille sig, at de i dag kendte terrorgrupper vil være i stand til at fremstille sådanne inden for en overskuelig tidshorisont. Derimod vil terrorgrupper efter omstændighederne kunne komme i besiddelse af og lære at anvende et taktisk kernevåben. Der er dog ingen indikationer på, at dette skulle være sket.

Radiologiske våben er relativt nemme at fremstille og derfor potentielt inden for terroristers rækkevidde, især hvis man er villig til selv at løbe risikoen for strålingsskader under transport og anvendelse af våbnet. Den strålingsmæssige virkning af et radiologisk våben vil imidlertid oftest være begrænset, hvorimod den psykologiske effekt af anvendelsen givetvis vil være omfattende. Der er dog ingen indikationer på, at kendte terrorgrupper i øjeblikket skulle være i færd med at udvikle radiologiske våben.

Derimod er det vurderingen, at truslen på kort sigt i højere grad kommer fra primitive kemiske og bakteriologiske våben, som lokale terrorceller antages at forsøge at udvikle. Disse stoffer kan relativt let fremstilles og/eller fragtes og stiller ikke store krav til de laboratoriemæssige forhold eller lang forberedelse. Eksempler på stoffer, som opfylder disse betingelser, er ricin, botulinumtoksin samt cyanforbindelser og kommercielle nervegifte, dvs. insekticider. Meget tyder på, at al-Qaida celler er relativt tæt på at kunne anvende netop disse i aktioner. Men det er samtidig vurderingen, at disse stoffer næppe vil kunne anvendes som et decideret masseøde-

læggelsesvåben, men primært vil have effekt i mindre angreb. Dog vil der være en betydelig massepsykologisk effekt ved anvendelsen af disse våben.

RISIKOSAMFUNDET

For den vestlige verden har terrorhandlingerne i USA og en række andre lande og den trussel, som ligger bag, skabt en række sikkerhedspolitiske udfordringer og spørgsmål.

Det faktum, at terrorhandlingerne ikke er udført af en stat, men derimod af et globalt netværk, betyder, at stater ikke kan bekæmpe denne form for terrorisme alene. Når terrorismen er grænseoverskridende, kræver indsatsen mod de globale terrornetværk et intensivt samarbejde mellem landene.

11. september 2001 synliggjorde, at vores åbne samfund er sårbare over for terrorister, som arbejder globalt, og udnytter de vestlige landes åbenhed og mulighed for at bevæge sig frit. Indtrykket kan blive forstærket af mediernes transmissioner fra terrorhændelser både nær og fjern, og kan bidrage til en oplevelse af større usikkerhed blandt befolkningerne. Tilsvarende vil de mange ukonkrete terroradvarsler, som flere lande udsender, kunne skabe bekymring. Samtidig kan denne utryghed opleves som mere nærværende, når f.eks. danske soldater deltager i kampe i Afghanistan og Irak og dermed risikerer at blive direkte mål i indsatsen mod terrorismen.

Denne udvikling betyder, at regeringer og myndigheder i de enkelte lande i langt højere grad bliver mødt med et krav om at kunne garantere befolkningernes sikkerhed. Svaret på dette krav risikerer at blive et forsøg på at imødegå en hvilken som helst trussel. Men når der i de vestlige samfund teoretisk set er et utal af

potentielle terrormål, og sårbarheden dermed i princippet er uendelig, kan en sådan garanti aldrig udstedes.

Derfor er det centralt, at politikere og myndigheder – herunder sikkerheds- og efterretnings-tjenesterne – ikke alene fokuserer på samfundets sårbarhed, men tillige særligt fokuserer på risikoen og dermed sandsynligheden for, at de potentielle trusler, som ethvert moderne samfund står overfor, bliver ført ud i livet. En sådan vurdering af risikoen bygger på analyser af en lang række forskellige faktorer – fra efterretningsoplysninger, samfundsforhold, udenrigspolitiske forhold, sandsynlige mål – og herunder naturligvis disse måls sårbarhed – terroristernes vilje og kapacitet samt samfundets generelle beredskab. En sådan tilgang giver efter tjenestens opfattelse et mere realistisk og dermed bedre grundlag for at træffe proportionale foranstaltninger, end vurderinger, der alene tager afsæt i betragtninger omkring sårbarheden, der som nævnt er uendelig i et moderne vestligt samfund.

OFFENTLIGHED OM TERRORTRUSLER

Et centralt spørgsmål for de europæiske landes efterretnings- og sikkerhedstjenester vil altid være, hvornår og hvordan man bør orientere befolkningen om mulige terrortrusler. Der tegner sig forskellige tilgange til denne problemstilling.

“HERHJEMME SKAL BEFOLKNINGEN DERFOR VIDE, AT DANMARK SELVSAGT IKKE ER FREDET, HVAD ANGÅR RISIKOEN FOR TERRORHANDLINGER, MEN SAMTIDIG VÆRE KLAR OVER, AT RISIKOEN TRODS ALT STADIG MÅ SIGES AT VÆRE RELATIVT LAV.”

Det amerikanske Department of Homeland Security orienterer på deres hjemmeside befolkningen om, at terrortruslen er overhængende og instruerer befolkningen i, hvordan de kan forberede og forholde sig i tilfælde af terrorangreb. Samtidig har de amerikanske myndigheder siden 11. september 2001 udsendt en mængde advarsler til offentligheden. En sådan strategi er først og fremmest baseret på overvejelser omkring samfundets sårbarhed. Den amerikanske tilgang er imidlertid ikke uforståelig i lyset af de handlinger, landet blev udsat for, og det kan naturligvis være svært at forudsige, hvordan man i Europa og herhjemme rent faktisk ville reagere, hvis man var blevet udsat for et terroranslag af samme dimensioner.

Ulempen ved løbende at informere befolkningen om samtlige potentielle trusler kan imidlertid være, at man risikerer at skabe unødigt panik eller ligefrem hensætte befolkningen i en mere generel angsttilstand. Og råber man, “ulven kommer” mange gange, uden at der sker noget, øges desuden sandsynligheden for, at der opstår en resignation i befolkningen, så folk ikke vil reagere hensigtsmæssigt på en alarmmelding den dag, det måtte være alvor.

I Europa synes tilgangen i højere grad at være den, at man vurderer, hvorvidt der er tungtvæjende realiteter bag en trussel, før man udsender en offentlig advarsel. Et centralt kriterium i den forbindelse synes at være, at befolkningen i givet fald skal have en reel mulighed for at kunne tage sine forholdsregler, og dette forudsætter selvsagt en vis konkretisering af truslen. Man lægger med andre ord større vægt på spørgsmålet om sandsynligheden for terrorhandling end på samfundets sårbarhed overfor terror. Denne tilgang skyldes muligvis bl.a. det forhold, at man i europæisk sammenhæng tidligere har stået overfor risikoen for terrorhandling.

Denne strategi betyder imidlertid, at sikkerheds- og efterretningstjenesterne bliver sårbare, hvis der finder en terrorhandling sted i en situation, hvor tjenesterne ligger inde med en mere generel og ubestemt terrorindikation, og der ikke på den baggrund er udsendt advarsler. I så fald kan tjenesterne blive kritiseret for at have tilbageholdt oplysninger for befolkningen, og det selv om oplysningerne var så ukonkrete, at befolkningen ikke ville have haft nogen mulighed for at tage reelle forholdsregler.

Også andre aktørers reaktionsmønstre vil efter omstændighederne kunne spille ind i afvejningen af, hvornår og hvordan man informerer om en given trussel.

Dels kan oplysninger om en terrortrussel f.eks. udspringe fra medierne, hvilket kan tvinge tjenesterne til at gå ud i offentligheden med en ubestemt trussel tidligere, end hvis pressen ikke var bekendt med truslen. Dels kan oplysninger om en mere generel terrortrussel også komme til offentlighedens kendskab via andre landes tjenester. Sådanne situationer søges der dæmmet op for gennem det bi- og multilaterale samarbejde. Vælger man som efterretningstjeneste at følge den europæiske tilgang, er det imidlertid vigtigt, at befolkningen ikke samtidig efterlades med det indtryk, at der ikke er nogen risiko for terrorangreb.

Herhjemme skal befolkningen derfor vide, at Danmark selvsagt ikke er fredet, hvad angår risikoen for terrorhandling, men samtidig være klar over, at risikoen trods alt stadig må siges at være relativt lav. Tilsvarende ligger der en opgave for efterretningstjenesterne i på et mere generelt plan at give befolkningen større indsigt i, hvordan efterretnings- og sikkerhedstjenester arbejder med og betragter terrortrusler, og hvilke faktorer, der indgår i risikoanalyser. Kort sagt, at give befolkningen et bredere

og mere nuanceret grundlag at forholde sig til terrorsituationen på og de trusler, et moderne vestligt samfund som det danske på linie med andre lande står overfor. Dette er en væsentlig årsag til, at Politiets Efterretningstjeneste har valgt at være mere åben og tilgængelig for offentligheden.

DANMARK SOM TERRORMÅL

Vurderingen af, om Danmark er eller kan blive mål for radikal islamistisk terrorisme vil afhænge af mange forhold.

Der kan bl.a. peges på det forhold, at gennemsigtheden i det danske samfund kan virke hæmmende for potentielle terroristers handlemuligheder. Et andet forhold der kan have medvirket til fravalg af Danmark som målområde kan være de relativt gode opholdsmæssige og økonomiske forhold, som udlændinge med fast ophold traditionelt har haft i Danmark. Aktiviteter i Danmark har muligvis bl.a. på dén baggrund været koncentreret om sympati mv. for operationer uden for Danmarks grænser.

Vurderingen af risikoen for terrorangreb i Danmark er imidlertid en dynamisk proces, hvor ændringer i de eksisterende forudsætnin-ger kan spille ind på vurderingen.

Dansk deltagelse i og støtte til den vestlige antiterrorkampagne kan potentielt placere Danmark over for en generelt øget risiko, ligesom Danmarks udenrigspolitiske profil i spørgsmål med forbindelse til den muslimske verden selv sagt vil kunne få indflydelse på risikoen for terroraktiviteter rettet mod mål i Danmark. Hertil kommer, at en eventuel tiltagende polarisering i samfundet vil kunne bevæge kendte eller ukendte grupperinger fra hidtil rene støtteaktiviteter til egentlig handling.

Endvidere er der den latent ukendte faktor, at terrorgrupper eller enkelte terrorister – uden der foreligger nogen form for indikation eller trussel – indrejser i Danmark med det formål at gennemføre terroraktioner på dansk grund.

Samlet set er det dog vurderingen, at risikoen for terrorhandling mod danske interesser i Danmark som nævnt må anses for fortsat at være relativ lav. Det er imidlertid ikke ensbetydende med, at risikoen ikke er til stede eller ikke vil være stigende fremover, ligesom der skal peges på det forhold, at f.eks. amerikanske, israelske eller britiske interesser i Danmark kan være mål for terrorister. Hertil kommer mere generelt, at de mange anholdelser af angiveligt terrorrelaterede personer i Europa tegner et billede af Europa som et attraktivt støtte- og rekrutteringsområde for islamistisk funderede terrornetværk.

FORBINDELSER TIL DANMARK

Ligesom i de fleste andre vesteuropæiske lande, findes der også i Danmark personer, bevægelser og mere uformelle grupperinger, som har sympati for eller relationer til personer og organisationer, som er involveret i terrorvirksomhed. Der er blandt disse personer flere, som gennem de tidligere nævnte træningsophold i Afghanistan, Pakistan og Bosnien mv. har tilegnet sig færdigheder i at koordinere og gennemføre terrorhandling. Det er for eksempel personer med tilknytning til Palæstinensisk Islamisk Jihad, Osbat al-Ansar eller den algeriske terrorgruppe GSPC, der alle i dag antages at være forbundet til al-Qaida-netværket.

Også terrororganisationen Jama'a al-Islamiyya har vist sin tilstedeværelse i Danmark. I midten af 1990'erne opholdt Talat Fuad Mohamed Kasim, der havde en ledende post i den egyptiske bevægelse Jama'a al-Islamiyya, sig således i Danmark. Jama'a al-Islamiyya anses

for at have stået bag mange terroraktioner i Egypten. Kasim blev dødsdømt in absentia af den egyptiske regering for deltagelse i mordet på Anwar Sadat i 1981. Kassim forsvandt fra Danmark i midten af 1990'erne. Jama'a al-Islamiyya er repræsenteret i mange lande, men den terrorvirksomhed, som bevægelsen er sat i forbindelse med, har indtil videre kun fundet sted i Egypten og Indonesien.

Et andet eksempel er den danske statsborger Abdul Aziz Wahhab, som indgik i et internationalt radikalt islamistisk netværk og var aktiv i krigen i Tjetjenien på mujahidinernes side. Han døde i et russisk fængsel i august 2002. Det er også en kendsgerning, at en dansk statsborger, der blev taget til fange i forbindelse med krigen i Afghanistan, i dag sidder interneret på den amerikanske Guantanamo-base, ligesom en person med både dansk og marokkansk statsborgerskab sidder fængslet i Marokko, dødsdømt for meddelagtighed i terror.

Som tidligere nævnt har den radikale islamistiske bevægelse tilhængere og støtter overalt i den vestlige verden, herunder også i Danmark. Udover spørgsmålet om, i hvilket omfang dette er en egentlig trussel mod sikkerheden i Danmark, rejser det også spørgsmålet om, hvorvidt globale islamistiske terrornetværk derved har et grundlag for at rekruttere medlemmer her i landet. I sin virksomhed søger efterretnings-tjenesten derfor også at fokusere på personer, som rekrutterer til islamistiske terrornetværk. Det kan være repræsentanter for radikale islamistiske netværk, som fungerer som såkaldte talentspejdere. Disse talentspejdere vil ofte befinde sig i periferien af et islamistisk miljø og udse sig potentielle rekrutteringsemner i miljøer, der har den "rette" ideologi og retorik. Talentspejderen kan derfor have en central rolle som forbindelsesled mellem det islamistiske miljø i Danmark og radikale islamistiske netværk

i udlandet. Mange andre faktorer, så som personlige relationer, motivation og ydre pres, kan dog have bestemmende indflydelse på, om man lader sig rekruttere.

Både rekrutteringsgrundlaget, d.v.s. antallet af potentielle sympatisører, og graden af engagement påvirkes bl.a. af begivenheder på den internationale politiske scene. Fordi mellemøst-problematikken har så stor betydning for mange af de radikale islamistiske bevægelser, vil en øget spænding på bl.a. dette område både kunne medvirke til at øge antallet af sympatisører og samtidig øge antallet af personer, der går fra at være sympatisører til at være aktive terrorister. Også udviklingen af situationen i Irak vil kunne få indflydelse på rekrutterings-spørgsmålet.

UDFORDRINGER I KAMPEN MOD DEN INTERNATIONALE TERRORISME

Det internationale islamistiske terrornetværks globale udbredelse og indflydelse og ikke mindst den uforudsigelighed, der kendetegner netværkets handlinger og terroraktioner, gør kampen mod terrorisme til en yderst kompleks opgave. Samtidig står man overfor personer og grupper, som tilsyneladende arbejder med meget lange tidshorisonter. Således kan planlægningen af terroraktioner vare mange år, ofte med lange perioder, hvor man af forskellige årsager, f.eks. af sikkerhedshensyn, er inaktive. Det betyder tilsvarende, at sikkerheds- og efterretnings-tjenesternes efterforskning og operationer særligt på terrorområdet i mange tilfælde må strække sig over flere år. Også i de perioder, hvor arbejdet ikke giver afgørende resultater, er det nødvendigt at opretholde efterforskningen mod og overvågningen af mistænkelige miljøer og personer.

“SIDELØBENDE MED DEN EFTERRETNINGS- OG POLITIMÆSSIGE INDSATS ER DET NØDVENDIGT AT SÆTTE IND OG BEKÆMPE DE FAKTORER, DER SKABER FUNDAMENTET FOR, AT RADIKALE KRÆFTER OVERHOVEDET KAN VINDE FODFÆSTE. HERI LIGGER DER BÅDE ET GLOBALT OG NATIONALT PERSPEKTIV.”

For sikkerheds- og efterretningstjenesterne er det også helt nødvendigt, at der er et tæt og velfungerende samarbejde med alle myndigheder og institutioner mv., som har betydning for terrorbekæmpelsen, eksempelvis udlændinge- og beredskabsmyndighederne. Tjenesten arbejder derfor målrettet på at etablere og vedligeholde både bi- og multilaterale partnerskaber i indsatsen mod terrorisme. Politiets Efterretningstjeneste har i den forbindelse bl.a. også etableret en kontaktgruppe for kontraterrorisme med repræsentanter fra en bred kreds af relevante myndigheder. Kontaktgruppen skal bl.a. bidrage til, at efterretningstjenesten kan varetage sin koordinerende rolle som den myndighed, der sikrer, at der er retning og substans på den samlede indsats på kontraterrorområdet, som efter tjenestens opfattelse skal være så bredspektret som muligt. Gruppen skal samtidig bidrage til tjenestens risikovurderinger og bistå med formidlingen af disse vurderinger. En tilsvarende kontaktgruppe er under etablering for den private sektors vedkommende.

Men også helt generelt er det afgørende, at sikkerheds- og efterretningstjenesterne i langt højere grad end hidtil åbner sig mod samfundet for at sikre, at anti-terrorindsatsen foregår på et så bredt og nuanceret grundlag som muligt. Det betyder f.eks. at der skabes kontakt til og samarbejde med institutioner og organisationer, som ikke traditionelt har været involveret i anti-terrorindsatsen, f.eks. universiteter, indvandrersorganisationer og erhvervslivet.

I forhold til det eksisterende samarbejde mellem sikkerheds- og efterretningstjenesterne er der de seneste år sket en væsentlig udvikling – og særligt efter den 11. september 2001. Det drejer sig bl.a. om øget udveksling af informationer, men også om en øget deltagelse i fælles efterforskninger og operationer. Samtidig er der indledt et stærkere samarbejde med sikker-

heds- og efterretningstjenester, som man ikke tidligere har haft tæt eller nogen kontakt til, men som vurderes at kunne bidrage til indsatsen mod de fundamentalistiske terrornetværk.

Kampen mod den internationale terrorisme kan imidlertid ikke føres alene gennem en intensiveret efterretnings- og politimæssig indsats. Sideløbende med den efterretnings- og politimæssige indsats er det nødvendigt at sætte ind og bekæmpe de faktorer, der skaber fundamentet for, at radikale kræfter overhovedet kan vinde fodfæste. Heri ligger der både et globalt og nationalt perspektiv.

En mere langsigtet inddæmning af truslen fra den internationale terrorisme vurderes således af iagttagere bl.a. også at bero på, i hvor høj grad det lykkes at tænke problemet ind i en større politisk kontekst (herunder om der sker fremskridt i bestræbelserne på at skabe en mere varig løsning af f.eks. Israel-Palæstina-problematikken). Og for nationalstaterne i den vestlige verden ligger der tillige en række udfordringer af bl.a. social-, uddannelses- og erhvervspolitisk karakter, hvis man vil bidrage til at reducere risikoen for en øget indre polarisering befolkningsgrupper imellem.

Der er på tilsvarende vis – både af efterretningsfolk og uafhængige eksperter – blevet peget på det væsentlige i, at moderate kræfter i de enkelte landes muslimske miljøer sikres hensigtsmæssige muligheder for at virke inden for rammerne af de vestlige samfunds lovgivningsmæssige, sociale og parlamentariske normer. Ræsonnementet er, at dette på længere sigt kan medvirke til at forhindre, at radikale miljøer og kræfter bliver et reelt alternativ eller – endnu værre – “the only shop in town”.

3. Politiets Efterretningstjeneste i år 2002

I DET FØLGENDE GENNEMGÅS EN RÆKKE VÆSENTLIGE AKTIVITETER I RELATION TIL POLITIETS EFTERRETNINGSTJENESTES VIRKSOMHED I 2002. DELS BESKRIVES TERRORPAKKENS PERSONALEMÆSSIGE, LOVGIVNINGSMÆSSIGE OG OPERATIVE BETYDNING FOR TJENESTENS ARBEJDE, SAMT EN RÆKKE ANDRE AKTIVITETER AFLEDT AF DEN FORSTÆRKEDE INDSATS MOD TERRORISME. LIGELEDES VIL DER VÆRE EN GENEREL BESKRIVELSE AF DE OPERATIVE AFDELINGERS OPGAVER I DET FORLØBNE ÅR.

ORGANISATORISKE OG ADMINISTRATIVE TILTAG

Personalemæssig styrkelse

Som en direkte konsekvens af terrorhandlinger i USA den 11. september 2001 fik Politiets Efterretningstjeneste tilført flere ressourcer med henblik på at styrke indsatsen mod terrorisme. Den øgede bevilling er først og fremmest blevet udmøntet i en generel personalemæssig udvidelse. Der er således ansat flere politifolk, jurister og kontorpersonale, samt personale med andre kompetencer, f.eks. mellemøsts- og sikkerhedspolitiske specialister, i alt ca. 70 medarbejdere, hvorved terrorbevillingen for så vidt angår øget personale er fuldt ud implementeret.

Den væsentlige personalemæssige tilgang er primært udnyttet til at styrke Politiets Efterretningstjenestes operative og efterforskningsmæssige arbejde. Således er efterretningstjenestens kontraterrorafdeling blevet væsentlig styrket, og ledelsesstrukturen i afdelingen er blevet tilpasset de nye opgaver.

Analyse- og udviklingsområdet er blevet udvidet med akademikere, der har speciale indenfor bl.a. sikkerhedspolitisk analyse og mellemøstlige forhold. Sigtet er at forbedre det kvalitative grundlag for den operative indsats, samt bedre at kunne servicere de operative afdelinger med operative og strategiske analyser.

Derudover er Sikkerhedsafdelingen blevet opnormeret, bl.a. på livvagtsområdet. Tidligere havde Københavns Politi visse livvagtsopgaver bl.a. i relation til ambassaderne, men den 1. januar 2003 overtog Politiets Efterretningstjeneste ansvaret for samtlige offentlige livvagtsopgaver i Danmark. Og i lyset af udviklingen i det generelle trusselsbillede – samt på baggrund af konkrete hændelser – er det som tidligere nævnt forventningen, at personbeskyttelse fremover vil blive en stadig større opgave for tjenesten.

Også hvad angår flysikkerhed, søfartssikkerhed samt it-sikkerhedsområdet er indsatsen blevet yderligere prioriteret.

Desuden er der etableret et Kommunikationssekretariat, der bl.a. skal medvirke til at forbedre og udbygge Politiets Efterretningstjenestes interne og eksterne kommunikation.

Endelig er it-området styrket med henblik på at effektivisere sagsbehandling og arbejdsgange samt forbedre de operative afdelingers efterforskningsmuligheder.

Ny struktur

Politiets Efterretningstjeneste gennemgik i år 2002 en organisationsændring, således at tjenesten i dag organisatorisk er inddelt i fire indholds- og funktionsmæssige fokusområder: Analyse- og udviklingsområdet, det operative område, det administrative område og det juridiske område.

Målet med at inddele tjenesten i fire fokusområder har været at sikre en prioritering af hovedopgaverne, en skarpere ledelsesmæssig fokusering og opnå en bedre ressourceudnyttelse inden for de fire områder. Samtidig skal organisationsændringerne tage højde for de krav og forventninger, der stilles til Politiets

Efterretningstjeneste i lyset af initiativerne i terrorpakken.

Strategiarbejde

For at sikre, at Politiets Efterretningstjeneste også i fremtiden kan leve op til de krav, der stilles, og for at fastholde og yderligere udvikle kvaliteten i det arbejde, som tjenesten udfører, er der tillige igangsat et strategiarbejde, som skal danne rygrad for efterretningstjenestens fremtidige arbejde og mål. Der vil således med afsæt i tjenestens mission og vision blive fastsat mere specifikke strategiske mål. Disse strategiske mål vil blive operationaliseret med henblik på at blive omsat i egentlige handlingsplaner for samtlige afdelinger i tjenesten.

Fokus på administration

Der er endvidere iværksat et omfattende projekt, som sætter fokus på administrationen og håndteringen af data i efterretningstjenesten. Det er målet at skabe nye og mere hensigtsmæssige procedurer til håndtering af dokumenter og oplysninger, ligesom sagsgange og arbejdstilrettelæggelse skal revurderes.

På baggrund af det første delprojekt er det konklusionen, at Politiets Efterretningstjene-

stes nuværende it-struktur og deraf følgende administrative praksis er uhensigtsmæssigt indrettet. Der er derfor behov for at foretage ændringer i tilrettelæggelsen af tjenestens it-anvendelse, hvis man ønsker at understøtte den operative og analytiske virksomhed på en effektiv og tidssvarende måde.

Visionen for efterretningstjenestens fremtidige it-anvendelse er, at it skal medvirke til at minimere mængden af arbejde, der ikke direkte tjener kernevirkomhedens formål (det operative og analytiske arbejde). Desuden skal it medvirke til at fastholde og højne kvaliteten af de produkter, som tjenesten leverer, ved at understøtte mulighederne for til enhver tid at kunne tilvejebringe et tidstro overblik og en optimal udnyttelse af de oplysninger, som tjenesten modtager, indhenter og producerer. Endelig skal it medvirke til at sikre, at tjenesten også i fremtiden har kapacitet og omstillingsevne til at løse de stillede opgaver.

En fuldstændig gennemførelse af anbefalingerne fra projektet vil forudsætte implementering af nye edb-systemer og overgang til egentlig digital forvaltning.

Nyt hovedkvarter

I 2002 blev der desuden taget skridt til at samle tjenestens operative afdelinger i ét hus. Sigtet var derigennem at opnå væsentligt forbedrede interne styrings- og samarbejdsmuligheder, ligesom et nyt hovedkvarter var en forudsætning for at kunne få plads til de mange nye medarbejdere, der er blevet ansat som følge af terrorpakken. Politiets Efterretningstjeneste er i maj måned 2003 flyttet til nye lokaler på Klausdalsbrovej i Søborg, København.

NY TERRORLOV

Som et led i regeringens terrorpakke vedtog Folketinget den 31. maj 2002 en lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven mv. Loven trådte i kraft den 8. juni 2002 og omfatter en række ændringer af straffeloven, der er af væsentlig betydning for Politiets Efterretnings-tjenestes virksomhed, særligt på terrorisme-området. I det følgende redegøres kort for de væsentligste ændringer.

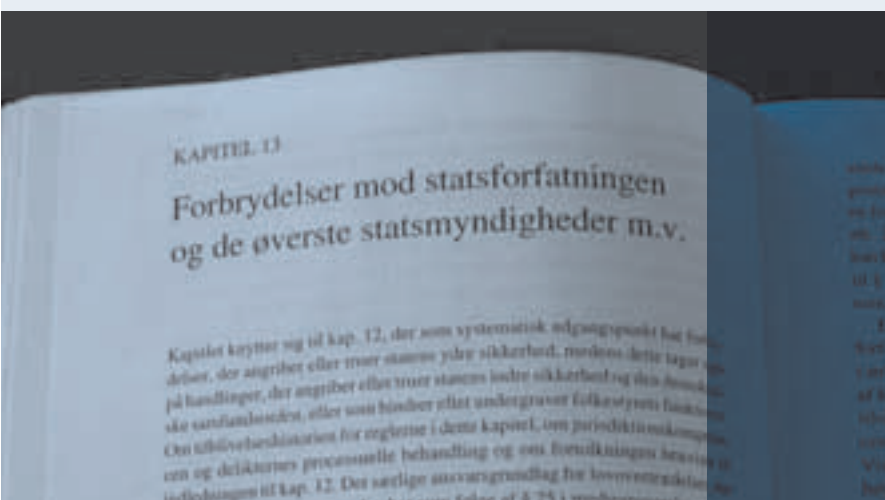
Ny definition af terrorisme

I terrorpakken er der indsat en særlig terrorismebestemmelse i straffelovens § 114, som indeholder en definition af begrebet "terrorism". Terrorism er i straffeloven således defineret som en række meget alvorlige forbrydelser (f.eks. drab, brandstiftelse, kidnapning og flykapring), som begås af grupper, organisationer og personer for at skræmme befolkningen, destabilisere samfundsordenen eller søge at tvinge danske eller udenlandske myndigheder og internationale organisationer til at foretage eller undlade at foretage en handling.

Som en væsentlig nyskabelse er bestemmelsen i modsætning til den tidligere gældende bestemmelse i straffelovens § 114 ikke begrænset til at beskytte danske samfundsforhold. Både udenlandske myndigheder og samfundsordener vil være beskyttet efter bestemmelsen, ligesom også internationale organisationer er omfattet. Dette medfører en væsentlig udvidelse af bestemmelsens anvendelsesområde og betyder, at langt flere grupper og organisationer i verden og danske handlinger, der sigter på at yde støtte til disse, vil være omfattet af den nye § 114.

Terrorfinansiering

Den nye terrorismebestemmelse er suppleret af en særlig bestemmelse om terrorfinansiering i straffelovens § 114 a. Bestemmelsen er indført for at forhindre, at der overføres eller videregives

“KORT SAGT INDEBÆRER DEN NYE BESTEMMELSE, AT DET NU ER DIREKTE KRIMINALISERET BÅDE AT VÆRE GIVER, INDSAMLER OG FORMIDLER AF PENGE TIL TERRORORGANISATIONER.”

ves penge til personer, organisationer, grupper eller sammenslutninger, som støtter eller har terrorisme blandt deres aktiviteter. Kort sagt indebærer den nye bestemmelse, at det nu er direkte kriminaliseret både at være giver, indsamler og formidler af penge til terrororganisationer. Samtidig understreges det, at det også vil være i strid med loven at indsamle og give penge til en organisations velgørende arbejde, hvis man er vidende om, at den samme organisation også er involveret i terrorvirksomhed. Som et eksempel herpå kan nævnes terrororganisationen HAMAS, der i den vestlige verden nok mest er kendt for planlægningen og gennemførelsen af selvmordsbombe-aktioner i Israel, men som også beskæftiger sig med mangeartet humanitært arbejde i Gaza og på Vestbredden.

Udvidelse af det strafbare område for medvirken til terrorisme.

Der er desuden indsat en ny bestemmelse i straffeloven – § 114 b, som kriminaliserer enhver form for støtte til terrororganisationer eller til organisationer, der fremmer terrorhandlinger, selv om støtten ikke kan henføres til konkrete terrorhandlinger.

Som et eksempel på bestemmelsens anvendelsesområde er nævnt professionel generel rådgivning, der ikke direkte vedrører en konkret terrorhandling, til en organisation, der har til hensigt at begå terrorhandlinger, såfremt dette er den pågældende rådgiver bekendt. Som et andet eksempel er nævnt en person, der – med et tilsvarende forsæt – stiller lokaler eller andre faciliteter til rådighed for en sådan organisation.

Rene sympatitilkendegivelser i forhold til terrororganisationer er ikke omfattet af § 114 b, men påskønnelse eller anerkendelse af konkrete terrorhandlinger kan imidlertid efter omstændighederne være omfattet af den gældende bestemmelse i straffelovens § 136, stk.

2, der kriminaliserer den, der offentligt udtrykke-
keligt billiger de forbrydelser, som er nævnt i straffelovens kapitel 12 og 13.

Non-profilation

(ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben)

Terrorpakken indeholder også en skærpelse af bestemmelserne om spredning af masseødelæggelsesvåben. Der er med skærpelsen indført en strafferamme på op til 6 års fængsel (mod tidligere 2 år). Bestemmelsen har stor betydning for Politiets Efterretningstjenestes mulighed for at efterforske på dette område, idet der med den forhøjede strafferamme gives mulighed for at anvende indgreb i meddelelseshemmeligheden, f.eks. i form af telefonaflytninger og hemmelige ransagninger mv.

Styrkede efterforskningsmuligheder

I forbindelse med terrorpakken er der endvidere gennemført en række ændringer af retsplejeloven, med henblik på generelt at styrke politiets efterforskningsmuligheder. Disse ændringer har betydning for tjenestens efterforskning, og omfatter bl.a. dataaflæsning, hvor der for eksempel kan anvendes et såkaldt “sniffer-program”, gentagen hemmelig ransagning i henhold til én retskendelse samt muligheden for edition uden forudgående retskendelse (på øjemedet).

Andre lovændringer af betydning for Politiets Efterretningstjenestes virksomhed

Herudover er der som følge af terrorpakken sket en række ændringer, der har til formål at afhjælpe forskellige praktiske problemer i forbindelse med gennemførelsen af indgreb i meddelelseshemmeligheden. Der indføres således en pligt for teleselskaber og internetudbydere til “logning” af trafikdata, der er relevante for politiets indgreb i meddelelseshemmeligheden mv., ligesom der med hjemmel i loven kan fastsættes nærmere administrative regler mv. om

udbydernes bistand til politiet i forbindelse med disse indgreb.

Terrorpakken indeholder tillige en række andre initiativer af betydning for tjenestens virksomhed, bl.a. en ændring af hvidvaskloven og toldloven, der vedrører "indefrysning" og tilbageholdelse af midler i forbindelse med mistanke om terrorisme eller anden kriminalitet. Disse initiativer har indirekte betydning, idet Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet (SØK) i fornødent omfang skal inddrage Politiets Efterretningstjeneste i sin vurdering af, om et beløb skal søges beslaglagt.

Endelig omfatter terrorpakken en række ændringer af udlændingeloven, der bl.a. skal styrke samarbejdet mellem efterretningstjenesten og udlændingemyndighederne i asylsager mv. Det primære formål er at sikre, at personer, der kan udgøre en sikkerhedsrisiko, ikke får ophold i Danmark. Samtidig skal samarbejdet sikre, at tjenesten får oplysninger som på anden måde kunne have efterretningsmæssig interesse.

DE OPERATIVE AFDELINGER

De opgaver der udføres i de operative afdelinger, udgør det materielle grundlag for de produkter, som Politiets Efterretningstjeneste skal levere. Afdelingernes arbejde skal således bl.a. kunne danne grundlag for løbende aktuelle risikoanalyser i relation til forbrydelserne i straffelovens kapitel 12 og 13 mv. samt bidrage effektivt til at afdække eventuelle planer om sådanne forbrydelser med det sigte at forhindre disse, herunder ved at tilvejebringe grundlaget for en egentlig strafforfølgning.

Kontraterrorisme

For Politiets Efterretningstjeneste har kampen mod terrorisme indtaget en central del af det daglige arbejde i en årrække, men situationen efter den 11. september 2001 har øget tjenestens fokusering på netop dette område, og det var selvsagt også tilfældet i 2002. Samtidig har vedtagelsen af terrorpakken udvidet tjenestens arbejdsområde, hvilket forventes at ville kunne give sig udslag i flere egentlige straffesager, bl.a. på terrorfinansieringsområdet.

Politiets Efterretningstjeneste har igennem flere år kunnet konstatere, at der herhjemme findes personer og miljøer, der sympatiserer med og har relationer til internationale terrororganisationer. Det gælder som før nævnt bl.a. GSPC, Palæstinensisk Islamisk Jihad, Osbat al-Ansar, som alle i dag menes forbundet til al-Qaida netværket.

Politiets Efterretningstjeneste har i løbet af år 2002 gennemført en række konkrete operationer med henblik på at afdække og overvåge personer og miljøer, der enten kunne være på vej til eller i færd med at overtræde straffelovens terrorismeparagraf. Denne efterforskning er bl.a. sket i tæt samarbejde med internationale samarbejdspartnere. Af indlysende årsager, bl.a. af hensyn til kilder og samarbejdspartnere,

“DER HAR I EN ÅRRÆKKE VÆRET INTERNATIONAL BEKYMRING OVER, AT NOGLE AF DE PENGE, SOM BLEV INDSAMLET OG GIVET TIL VISSE HUMANITÆRE ORGANISATIONER, IGEN BLEV GIVET VIDERE OG BRUGT I FORBINDELSE MED TERRORVIRKSOMHED.”

er det ikke muligt at beskrive konkrete operationer, personer eller organisationer, som har været genstand for tjenestens efterforskning. Endvidere har der været foretaget en række efterforskningsskridt i forbindelse med sager om terrorfinansiering og non-prolifération.

Samtidig har tjenesten i en række tilfælde udarbejdet risikovurderinger til relevante myndigheder, bl.a. politikredsene, på baggrund af såvel konkrete begivenheder som mere generelle forhold. Dette er typisk sket i forbindelse med terrorhandlinger i udlandet eller trusler om mulige terrorhandlinger herhjemme eller i udlandet, eller i de tilfælde hvor internationale begivenheder har kunnet få betydning for sikkerheden og beredskabet i Danmark. Endvidere er der i forbindelse med officielle og uformelle besøg af såvel royale personer som regeringschefer udarbejdet vurderinger af risikoen for terroranslag. Disse risikovurderinger har været ledsaget af en række anbefalinger i relation til beredskabet.

Hvad angår de metoder, som benyttes i arbejdet med at forhindre og modvirke terrorisme i Danmark og udlandet, er efterretningstjenesten optaget af i videre omfang end hidtil at “opdyrke” og benytte sig af kilder i relevante miljøer, såkaldt “human indhentning”. Det skyldes bl.a., at de oplysninger, som tjenesten modtager fra kilder giver et mere præcist og nuanceret billede af de personer og grupperinger i de ekstremistiske og fundamentalistiske miljøer, der er genstand for tjenestens efterforskning. Denne arbejdsmetode kan imidlertid ikke erstatte den mere traditionelle tekniske indhentning af oplysninger som for eksempel telefonaflytninger og hemmelige ransagninger, men de to metoder understøtter og supplerer hinanden.

Terrorfinansiering

Der har i en årrække været international bekymring over, at nogle af de penge, som blev indsamlet og videregivet til visse humanitære organisationer, igen blev givet videre og brugt i forbindelse med terrorvirksomhed. Tilsvarende har der i en årrække været fokus på de finansieringskanaler, som terrorister benytter sig af. Indsatsen for at afdække og forhindre dette fundament for terrorismen blev styrket efter terrorhandlingerne i USA den 11. september 2001 og terrorhandlinger andre steder i verden.

For at styrke efterforskningen på terrorfinansieringsområdet har Politiets Efterretningstjeneste etableret et tæt og mere formaliseret samarbejde med Statsadvokaturen for Økonomisk Kriminalitet (SØK). Der er i den forbindelse bl.a. etableret en projektorganisation med henblik på at kortlægge mulige terrorfinansielle netværk. Målet er at harmonisere efterforskningen i sager om terrorfinansiering, uafhængigt af hvor i landet sagen hører hjemme. I de tilfælde, hvor efterforskningen i sagerne fører til, at der bliver rejst tiltale, er det sigtet, at det generelt skal være med SØK som anklagemyndighed.

Efterforskningen på det terrorfinansielle område har i det forløbne halve år bl.a. taget udgangspunkt i de indberetninger, som pengeinstitutterne, jf. “lov om forebyggende foranstaltninger mod hvidvaskning af penge og finansiering af terrorisme (‘hvidvaskloven’), er forpligtet til at foretage. Indberetningspligten, jf. “hvidvaskloven”, begrænser sig således ikke længere kun til indberetning om mistanke af hvidvask, men indeholder nu også en forpligtigelse til at foretage indberetning ved mistanke om terrorfinansiering.

Særligt i de tilfælde, hvor man har benyttet mere traditionelle metoder til overførsel af

penge, som for eksempel banker, har det generelt været muligt at identificere afsenderne af penge. Derimod er det stadig forbundet med større problemer at fastlægge modtagerne, bl.a. på grund af de ofte forskelligartede forhold, der hersker i nogle modtagerlande. Her tænkes primært på lovgivningen i den finansielle sektor i modtagerlandene, men ligeledes på modvilje i disse lande mod udlevering af oplysninger om egne statsborgere til vestlige myndigheder. Således har det bl.a. kunnet lade sig gøre i flere tilfælde at følge pengestrømme til det mellemøstlige område, mens det har vist sig umuligt at kortlægge pengenes vej, når de først er inde i de enkelte lande og ikke mindst at konstatere, hvem der i sidste ende har modtaget pengene.

Når der er tale om de mere uformelle pengeoverførselssystemer, f.eks. det såkaldte "hawala"-system, er det forbundet med store problemer at identificere såvel afsendere som modtagere af pengene. "Hawala" systemet fungerer ved, at en afsender indbetaler et beløb til en repræsentant for systemet. Repræsentanten tager herefter kontakt til sin samarbejdspartner i modtagerlandet, eller alternativt et land geografisk tæt beliggende på modtagerlandet. Samarbejdspartneren i modtagerlandet sørger herefter for, at det indbetalte beløb, med fradrag af en passende kommission for ulejligheden, typisk i størrelsesordenen 3 – 5 %, udbetales til den endelige modtager. Systemet, som i høj grad bygger på tillid parterne imellem, er meget brugt, idet det udover at være meget pålideligt, kan fungere helt anonymt, effektivt og med et forholdsvist lavt omkostningsniveau.

I forbindelse med de nye regler om terrorfinansiering har Politiets Efterretningstjeneste i juni 2003 udgivet en folder, som gør opmærksom på den skærpede lovgivning og samtidig peger på nogle af de forhold, som man kan være

opmærksom på, når man giver eller indsamler penge. Folderen, der har vakt betydelig interesse blandt tjenestens internationale samarbejdspartnere, er udarbejdet på syv sprog i et samarbejde med Statsadvokaturen for Økonomisk Kriminalitet og en række indvandrerorganisationer. Folderen kan bl.a. fås på landets biblioteker og ses på Politiets Efterretningstjenestes hjemmeside www.pet.dk.

Non-proliferation

(ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben)

Som tidligere nævnt er der lande bl.a. i Østen og Mellemøsten, der arbejder på at udvikle avancerede våbensystemer, der kan bruges som masseødelæggelsesvåben med bl.a. nukleare, kemiske eller bakteriologiske stoffer. Derfor er non-proliferationsarbejdet et andet væsentligt element i Politiets Efterretningstjenestes bredspektrede indsats på terrorområdet. Non-proliferation er den engelske betegnelse for foranstaltninger, der skal hindre ukontrolleret spredning af produkter, der kan anvendes til fremstilling af masseødelæggelsesvåben.

Der har været eksempler på, at visse lande har forsøgt at skaffe produkter, maskiner og viden fra danske virksomheder og uddannelsesinstitutioner, som kunne bruges i forbindelse med udviklingen af mulige masseødelæggelsesvåben.

Det er ikke kun eksportkontrol, altså spredning af egentlige produkter, men også den viden (knowhow), som er en forudsætning for fremstilling af masseødelæggelsesvåben, som er genstand for efterretningstjenestens opmærksomhed på non-proliferationsområdet. Hertil kommer, at også de produkter, der ved siden af en uskyldig civil anvendelse i den rette sammenhæng har et militært anvendelsespotentiale, de såkaldte dual use produkter, har tjenestens interesse.

I lyset af lovændringerne i terrorpakken har Politiets Efterretningstjeneste i 2002 taget initiativ til en øget indsats på eksportkontrolområdet. Indsatsen omfatter bl.a. en udvidelse af antallet af informative og præventive virksomhedsbesøg og øget kontrol af virksomheder, der er relevante i eksportkontrollmæssig henseende. Tjenesten har i den forbindelse et tæt samarbejde med Erhvervs- og Boligstyrelsen og Dansk Industri.

Også i forhold til de højere læreranstalter har efterretningstjenesten fundet det relevant at øge indsatsen på non-proliferationsområdet. Det skyldes bl.a. det forhold, at man i en række lande har oplevet, at studerende fra lande, som mistænkes for at udvikle masseødelæggelsesvåben, har forsøgt at skaffe sig viden til brug for hjemlandets udvikling og produktion af kemiske, radiologiske, nukleare og biologiske våben. Samtidig har det vist sig, at flere af terroristerne bag terrorhandlingerne den 11. september var rekrutteret i og havde opereret i dække af studiemiljøet i Hamborg.

Politiets Efterretningstjeneste gennemfører bl.a. på den baggrund en orienteringsrunde til universiteter og højere læreranstalter, hvor der udover den generelle indsats på non-proliferationsområdet, orienteres om de forhold, som uddannelsesinstitutionerne bør være opmærksomme på for at hindre spredning af knowhow i relation til masseødelæggelsesvåben. Tjenesten orienterer også om forhold i relation til eventuelle ekstremistiske og fundamentalistiske netværk i studentermiljøerne og rådgiver om, hvordan uddannelsesinstitutionerne kan håndtere dette problem.

Kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare våben (CBRN)

Umiddelbart efter terrorhandlingerne mod New York og Washington den 11. september 2001

blev USA ramt af en række episoder, hvor breve med miltbrandsporer blev sendt til forskellige offentlige kontorer, hvorved flere personer døde. Intet tyder imidlertid på, at al-Qaida skulle stå bag miltbrand-brevene, men en række indikationer peger på, at det kunne være højreekstremistiske grupper, der stod bag.

Handlingerne blev kopieret i mange andre lande, hvor virksomheder, personer og offentlige kontorer modtog pulverbreve. Der blev ikke konstateret tegn på miltbrandsporer i disse breve, men de skabte frygt og understregede et behov for en række nye initiativer og beredskabsmæssige tiltag inden for den del af terrorbekæmpelsen, der omfatter anvendelsen af kemiske og biologiske våben, det såkaldte CBRN-område (kemisk, biologisk, radiologisk og nuklear).

I Danmark er der på den baggrund bl.a. etableret et mere formaliseret samarbejde mellem politiet, forsvaret, Beredskabsstyrelsen og Sundhedsstyrelsen, for at imødegå en eventuel anvendelse af biologiske eller kemiske våben. Tjenestens opgave er i den sammenhæng at være bindeled mellem den enkelte politikreds/afdeling og relevante institutioner. Derudover er det opgaven at skabe det bedst mulige efterretningsmæssige grundlag og med afsæt heri udarbejde risikovurderinger relateret til anvendelsen af masseødelæggelsesvåben.

Desuden har Politiets Efterretningstjeneste indledt et formaliseret samarbejde med Center for Biologisk Beredskab på Statens Serum-institut. Samarbejdet skal bl.a. sikre, at både tjenesten og Center for Biologisk Beredskab får et så nuanceret og præcist grundlag som muligt for at vurdere risikoen i forbindelse med eksempelvis biologiske våben.

“SAMARBEJDET PÅ UDLÆNDINGESAGSOMRÅDET SKAL NAVNLIGT SIKRE, AT UDLÆNDINGE, DER MÅ ANTAGES AT KUNNE UDGØRE EN FARE FOR STATENS SIKKERHED, IKKE FÅR OPHOLD I DANMARK.”

Styrket samarbejde med udlændingemyndighederne

Som nævnt blev der med terrorpakken gennemført en ændring af udlændingeloven bl.a. for at styrke efterretningstjenesternes samarbejde med udlændingemyndighederne.

Lovændringen betyder, at udlændingemyndighederne kan videregive oplysninger til Politiets- og Forsvarets Efterretningstjeneste, hvis sagen har sikkerheds- eller efterretningsmæssig betydning for de to tjenesters arbejde. Lovændringen har ført til, at Politiets Efterretnings-tjeneste i 2002 kunne indlede en væsentlig styrkelse af samarbejdet med udlændingemyndighederne. Tjenesten har i den forbindelse bl.a. over for udlændingemyndighederne nærmere defineret de tilfælde, hvor en sag kan have en betydning for efterretningstjenestens arbejde, og man har sammen med Forsvarets Efterretningstjeneste briefet personalet i Udlændingestyrelsen og hos statsamterne om kriterierne for videregivelse og om de to tjenesters arbejde i øvrigt. Kriterierne for, hvornår en sag skal videregives, bliver løbende tilpasset den aktuelle trusselvurdering.

Samarbejdet på udlændingesagsområdet skal navnlig sikre, at udlændinge, der må antages at kunne udgøre en fare for statens sikkerhed, ikke får ophold i Danmark.

Politiets Efterretningstjeneste vurderer på baggrund af de modtagne oplysninger fra Udlændingestyrelsen, hvorvidt en person må anses at udgøre en fare for statens sikkerhed i udlændingelovens forstand. Såfremt dette er tilfældet, vil efterretningstjenesten meddele dette til justitsministeren, som på den baggrund vil afgive en indstilling til ministeren for flygtninge, indvandrere og integration. Det er herefter vurderingen fra ministeren for flygtninge, indvandrere og integration, som kommer

til at danne baggrund for den afgørelse, der skal træffes af udlændingemyndighederne, om hvorvidt den pågældende skal nægtes ophold i Danmark. Der er ikke adgang til at indbringe vurderingen af, at en udlænding må anses for en fare for statens sikkerhed, for anden forvaltningsmyndighed.

Ministeren for flygtninge, indvandrere og integration kan ligeledes på baggrund af en indstilling fra justitsministeren bestemme, at de oplysninger, der har ført til den vurdering, at en udlænding må anses for en fare for statens sikkerhed, af sikkerhedsmæssige grunde ikke skal videregives til den pågældende udlænding, dennes repræsentant eller den udlændingemyndighed, der skal træffe afgørelse i sagen. Der er således ikke noget krav om begrundelse.

Samarbejdet skal desuden sikre, at efterretningstjenesten får oplysninger om personer, der på anden måde kunne have efterretningsmæssig interesse. Det drejer sig bl.a. om personer, som efterretningstjenesten, der er ansvarlig for den indre sikkerhed, bør vide befinder sig i landet. Det gælder f.eks. sprængstofekspertter, personer med relationer til terrororganisationer eller med sympatier for sådanne, personer med tilknytning til andre landes efterretnings-tjenester m.fl.

Politiets Efterretningstjenestes efterforskning kan i disse tilfælde bestå i at holde sig orienteret om den pågældendes omgangskreds, adfærdsmønster mv. Heri kan ligge det forhold, at pågældende ikke umiddelbart anses for at være til fare for statens sikkerhed, men evt. over tid kan vise sig at blive det, således at pågældendes opholdstilladelse skal søges ind-draget. I Politiets Efterretningstjenestes kontraterrorafdeling er der som følge af ændringerne etableret et udlændingeseekretariat til håndtering af udlændingesagerne.

På asylområdet modtog tjenesten fra den 1. april 2002 til den 1. september 2003 ca. 1.700 asylsager.

Det er ikke offentligt tilgængeligt, i hvor mange sager, der er givet afslag på asyl som følge af lovændringen, eller i hvor mange tilfælde, man har konstateret, at der var oplysninger af efterretningsmæssig interesse. Dog vil kontroludvalget en gang årligt blive orienteret af regeringen om de sager, hvor de nye regler har fundet anvendelse.

Flysikkerhed

Som følge af det generelt forhøjede terrorberedskab og det intensiverede fokus på de områder i samfundet, som kunne have betydning i terrorsammenhænge, har Politiets Efterretningstjeneste iværksat en øget indsats på flysikkerhedsområdet. Efter den 11. september 2001 intensiverede tjenesten samarbejdet med Statens Luftfartsvæsen omkring flysikkerhed, herunder naturligvis om den løbende vurdering af truslen mod den civile luftfart i Danmark. Derudover har man udvidet samarbejdet, bl.a. med henblik på at sikre, at danske flyskoler har nøje kendskab til de personer, som ønsker at tage et flycertifikat.

FOTO: KØBENHAVNS POLITIS INFORMATIONSAFDELING.

Søfartssikkerhed

Politiets Efterretningstjeneste har i 2002 deltaget i en række indledende møder med Søfartsstyrelsen i forbindelse med den forestående implementering af IMO's (International Maritime Organization) beslutning fra december 2002 om terrorsikring af havne, skibe og redier. I forbindelse med implementeringen vil det være tjenestens opgave at udarbejde overordnede trusselsvurderinger på dette område. Det videre forløb, herunder den endelige rollefordeling mellem myndighederne, afventer dansk lovgivning.

Kontraekstremisme

En af Politiets Efterretningstjenestes centrale opgaver er som bekendt at overvåge om og i givet fald forhindre, at grupper eller personer benytter ekstreme og udemokratiske metoder, f.eks. vold og hærværk, for at nå politiske, ideologiske eller religiøse mål.

Tjenesten har i løbet af 2002 haft en række efterforskningsaktiviteter i forhold til den ekstreme højre- og venstrefløj. Bl.a. har tjenesten ydet efterforskningsmæssig støtte til det øvrige politi i en række sager, hvor der var indikationer på, at der fra højre- eller venstre-ekstremistisk side ville blive gjort forsøg på f.eks. at forpurre politiske møder, chikanere offentlige personer eller manifestere sig på en måde, der rummede en risiko for uro. I april 2002 blev 3 aktivister idømt fængselsstraffe for groft hærværk mod minkfarme. Politiets Efterretningstjeneste havde været involveret i efterforskningen af sagen.

For tjenestens afdeling for kontraekstremisme var år 2002 herudover imidlertid først og fremmest præget af forberedelserne til og afviklingen af det danske EU-formandskab.

EU-formandskabet

Det var med de dramatiske og voldelige begivenheder i bl.a. Gøteborg og Genova i klar erindring, at Politiets Efterretningstjeneste begyndte forberedelserne til det danske EU-formandskab i vinteren 2002. Det var målet at undgå de voldsomme konfrontationer mellem demonstranter og politi, man havde set i andre byer, der havde været vært for store internationale topmøder. Men samtidig havde man fra dansk side et klart ønske om et formandskab afholdt i en ånd, der sikrede, at alle kunne komme til orde og på fredelig vis demonstrere eller på anden måde give udtryk for holdninger og meninger i relation til EU, globalisering eller andre temaer.

Efterretningstjenestens rolle i forbindelse med formandskabet var at undersøge og vurdere, om der var personer eller grupper, som planlagde uroligheder, vold og hærværk. Disse vurderinger skulle indgå i grundlaget for politiets samlede indsats og beredskab. Derudover havde tjenesten en række andre mere sikkerhedsprægede opgaver, bl.a. personbeskyttelse, sikkerhedskoordinering og akkreditering i forbindelse med møderne.

Politiets Efterretningstjenestes risikovurdering af det danske EU-formandskab

Da Danmark i sommeren 2002 stod overfor at skulle overtage formandsskabet for EU, viste efterretningstjenestens efterforskning en række indikationer på, at der blandt globaliseringsmodstandere i særligt de venstreekstremistiske miljøer foregik planlægning af aktioner og aktionsformer, som kunne have til formål at hindre eller sabotere afviklingen af møderne. Samtidig havde man konstateret, at planlægningen af disse aktioner i vid udstrækning fulgte samme professionelle og systematiske mønstre, som man havde set de seneste år ved andre topmøder i udlandet, bl.a. i Gøteborg, hvor det

som nævnt kom til voldsomme sammenstød mellem demonstranter og politiet.

I forbindelse med EU-topmødet i Gøteborg sommeren 2001 havde de svenske myndigheder oplevet en stor international mobilisering af aktivister. Blandt de tilrejsende var en større gruppe danske aktivister, hvoraf ca. 16 blev anholdt i forbindelse med urolighederne. Man havde samtidig kunnet konstatere, at der bag anti-globaliseringsbevægelsernes aktioner og demonstrationer lå en særdeles omfattende og detaljeret planlægning, ligesom det også havde været tilfældet i forbindelse med møderne i bl.a. Seattle og Genova, og som man nu også så indikationer på i Danmark.

Denne planlægning omfattede bl.a.:

- Mobilisering af aktivister herhjemme og i udlandet
- Etablering af paraplyorganisation, der kunne koordinere demonstrationer og aktioner, samt yde logistisk støtte
- Etablering af første- og retshjælpscentre
- Etablering af kommunikationscenter
- Iværksættelse af mediestrategier
- Oprettelse af forhandlingsgrupper til at indgå aftaler med politiet
- Organisering af indkvartering og forplejning af et stort antal aktivister
- Etablering af kommando-centraler i forbindelse med aktionsdage

Samtidig var politiet og Politiets Efterretnings-tjeneste bekymret over gruppen af omrejsende militante aktører indenfor anti-globaliserings-bevægelsen, som ved tidligere topmøder bevidst havde søgt konfrontation med politiet. Erfaringer havde vist, at de meget store fredelige demonstrationer indgik i disse aktivisters taktik.

Samlet set viste tjenestens efterforskning både forud for og under formandsskabet, at der

var kræfter i de venstreekstremistiske miljøer, der planlagde aktioner, som indebar en stor risiko for at ende i konfrontation med politiet og ødelægge de politiske møder.

Overfor dette billede var der imidlertid også en række usikkerhedsfaktorer, som kunne blive udslagsgivende for, om der ville opstå vold og hærværk i forbindelse med demonstrationerne, f.eks.:

- Ville det lykkes at mobilisere et stort antal aktivister fra udlandet?
- Ville det lykkes aktivisterne at sprede politiets beredskab og derved få afsæt til at forstærke bestemte aktioner?
- Ville den planlagte genindførelse af kontrol på de indre grænser i forbindelse med Rådsmødet forhindre eller begrænse udenlandske militante aktivisters indrejse i Danmark?
- Ville civile, som var til stede i relevante områder i byen den 13. december 2002 i forbindelse med "store julefrokostdag", lade sig involvere i eventuelle uroligheder?
- Ville et massivt politiopbud afholde militante aktivister fra at foretage voldelige aktioner?
- Ville dialogen mellem politiet og globaliseringsmodstandere have betydning for afviklingen af et fredeligt formandskab?
- Ville de fredelige demonstranter kunne tøjle aktivister, der måtte være indstillet på konfrontation med politiet?

Op til og under selve formandsskabet var det Politiets Efterretningstjenestes opgave løbende at efterforske, analysere og vurdere de oplysninger og indikationer, man allerede havde og ikke mindst dem, som fremkom undervejs. Disse risikovurderinger bidrog med et nuanceret billede af de militante aktivisters kapacitet, vilje og mål, så den strategiske og taktisk/operative ledelse i politiet blev i stand til at forberede sig bedst muligt på mulige aktioner. Hermed blev

politiet bedre i stand til at dæmme op for uro, hærværk og optøjer gennem et passende politiberedskab på rette tid og sted.

I alt udarbejdede tjenesten før og under formandskabet:

- 13 generelle risikovurderinger på hele formandskabet primært til Københavns politi og relevante ministerier.
- 10 generelle risikovurderinger, som primært var til politikredse og afdelinger.
- 179 foreløbige risikovurderinger, som rettede sig mod de enkelte møder.
- 12 risikovurderinger, som rettede sig mod de enkelte møder

Som et led i efterretningstjenestens præventive arbejde gennemførte tjenesten løbende samtaler med en række personer og grupper, som kunne tænkes at have oplysninger af politimæssig interesse. Formålet med samtalerne var at skabe kontakt til personer, der havde samme mål som dansk politi, nemlig at forhindre, at topmødet skulle udarte sig til vold og hærværk.

I gennem hele forløbet var der et tæt samarbejde mellem Politiets Efterretningstjeneste og det øvrige politi, herunder særlig Københavns politi, og udenlandske samarbejdspartnere. Samarbejdet var ikke kun af efterforsknings- og efterretningsmæssig karakter. Bl.a. deltog efterretningstjenesten sammen med Københavns politi i marts 2002 i et pressemøde for at orientere offentligheden om niveauet og baggrunden for demonstrationerne. Desuden gennemførte tjenesten i samarbejde med Københavns politi briefinger op til de enkelte EU-møder for flere end 10.000 medarbejdere i dansk politi vedrørende generelle og konkrete forhold af betydning for sikkerheden og politiets indsats i forbindelse med møderne.

“I DANMARK BETØD IKKE MINDST ET TÆT OG VELFUNKTERENDE SAMARBEJDE MELLEM POLITIETS EFTERRETNINGSTJENESTE OG DET ØVRIGE POLITI, AT DER VAR OVERENSSTEMMELSE MELLEM DE EFTERRETNINGSMÆSSIGE INDIKATIONER OG DET POLITIMÆSSIGE BEREDSKAB.”

Sikkerhed

Ved siden af det efterforsknings- og analysearbejde, der var rettet mod afviklingen af de mange møder, havde Politiets Efterretnings-tjeneste en række centrale sikkerhedsopgaver under formandsskabet.

Efterretningstjenesten lavede sikkerhedsundersøgelser af samtlige personer, der var involveret i formandsskabet, lige fra køkkenpersonale til embedsmænd, journalister og ansatte på mødelokaliteterne. Formålet var at sikre, at enhver der skulle have adgang til personer eller bygninger, som var under beskyttelse eller bevogtning, ikke udgjorde en sikkerhedsmæssig risiko. Under hele formandsskabet blev i alt 16.223 personer undersøgt.

Derudover var Politiets Efterretningstjenestes sikkerhedsafdeling ansvarlig for fastlæggelsen af sikkerhedsniveauerne for samtlige ca. 180 møder. Hertil kom livvagtsopgaver for regeringschefer, ministre og andre centrale personer. Ved de mest belastede møder (ASEM IV og råds-mødet i december 2002) var ca. 80 bilkorteger samt 110 danske og et tilsvarende antal udenlandske livvagter beskæftiget med beskyttelse af regeringschefer, ministre og andre VIP'er.

Et fredeligt formandskab

Det danske EU-formandskab blev som bekendt afviklet stort set fredeligt, og står på den måde i skarp kontrast til den stadig mere voldelige udvikling, som man har set i forbindelse med afviklingen af store internationale topmøder. Både ved EU-topmødet i Athen i april 2003 og G8-mødet i Evian i juni 2003 var der voldsomme kampe mellem politi og demonstranter.

I Danmark betød ikke mindst et tæt og velfunkterende samarbejde mellem Politiets Efterretningstjeneste og det øvrige politi, at der var overensstemmelse mellem de efterretningsmæssige indikationer og det politimæssige

beredskab. Samtidig havde der gennem hele forløbet været en god og konstruktiv dialog mellem politiet og aktivister for at skabe en fælles forståelse for, hvilke kriterier, man fra myndighedernes side kunne acceptere i forbindelse med diverse aktioner og demonstrationer. Disse signaler blev gentagne gange understreget i pressen, og kan have været medvirkende til – sammen med genindførelsen af grænsekontrollen – at mange udenlandske aktivister valgte at blive væk.

Kontraspionage

Fremmede efterretningstjenester er stadig aktive i Danmark herunder med at indhente oplysninger, som ikke er offentligt tilgængelige, og som må forventes at være af stor værdi for de lande, der udfører spionagen. Men i modsætning til, hvad der var tilfældet under den kolde krig, er spionage i dag koncentreret om indhentning af faktuelle informationer fremfor decideret samfundsundergravende virksomhed.

Politiets Efterretningstjenestes afdeling for kontraspionage har i løbet af år 2002 bl.a. gennemført præventive samtaler, der omfatter en lang række henvendelser til virksomheder, institutioner og enkeltpersoner, der må antages at udgøre et mål for spionage, eller som allerede er mål for fremmed efterretning.

Efterretningstjenesten har ved denne indsats forhindret, at en række sager har udviklet sig til spionagesager. Endvidere har tjenesten inddæmmet personer, der har forsøgt at udføre fremmed efterretningsvirksomhed i Danmark.

“FOR EFTERRETNINGSTJENESTEN HAR DER DERFOR I PERIODEN VÆRET ET FORTSAT OG INTENSIVERET SAMARBEJDE MED EFTERRETNINGSTJENESTER OG ORGANISATIONER I EN LANG RÆKKE LANDE...”

FORSTÆRKET NATIONALT OG INTERNATIONALT SAMARBEJDE

Terrorhandlingerne mod USA understregede behovet og nødvendigheden af et endnu tættere samarbejde mellem de forskellige myndigheder og relevante organisationer samt mellem de forskellige sikkerheds- og efterretningstjenester, både nationalt og internationalt.

Samarbejde med Forsvarets Efterretningstjeneste (FE)

Politiets Efterretningstjeneste og Forsvarets Efterretningstjeneste har styrket samarbejdet, bl.a. i form af konkrete operative tiltag, udveksling af medarbejdere og udarbejdelse af fælles risikovurderinger.

Den internationale udvikling har medført, at trusler mod Danmark og allierede nationers sikkerhed er af en sådan karakter, at eksterne og interne trusler ikke altid lader sig klart adskille.

De to tjenester udveksler således løbende generelle oplysninger om udenlandske terrororganisationers aktivitet, organisation, finansiering m.v., ligesom tjenesterne bistår hinanden gennem besvarelse af konkrete forespørgsler vedrørende terrororganisationer.

Samarbejdet er dynamisk, idet de to tjenester hver for sig og i fællesskab løbende vurderer mulighederne for nye samarbejdsområder og -former. De to tjenesters samarbejde bidrager til at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af de to tjenesters samlede ressourcer, samt undgå en unødigt parallel opbygning af kapacitet, hvilket bl.a. på det tekniske område sparer betydelige ressourcer. Samarbejdet justeres løbende, bl.a. i lyset af udviklingen i de to tjenester, det omgivende samfund samt trusselsbilledet nationalt og internationalt.

Samarbejde med Institut for Internationale Studier (IIS)

Politiets Efterretningstjeneste har indledt et samarbejde med Institut for Internationale Studier. Målet er at øge og udbygge samarbejdet til at dække forskellige forskningsmæssige tiltag, både med henblik på at styrke tjenestens strategiske analyse og dermed det langsigtede perspektiv for tjenestens arbejde, men også for i højere grad at kunne etablere en bredere platform for forskning og viden på områder, der er relevante for efterretningstjenesten og IIS.

Det er forventningen, at samarbejdet på længere sigt kan munde ud i udveksling af medarbejdere. I løbet af efteråret 2003 arrangerer og afholder Politiets Efterretningstjeneste i samarbejde med IIS en international conference om terrorisme.

Bilateralt samarbejde

Terrorhandlingerne mod USA og de efterfølgende terrorhandling andre steder i verden har understreget behovet for et tæt og intensiveret internationalt samarbejde. Karakteren af den globale terrorisme har betydet, at landene ikke kan stå alene i bekæmpelsen af den globale terrortrussel. Det må konstateres, at intet begynder og intet ender i de enkelte lande. Det er således afgørende nødvendigt, at Politiets Efterretningstjeneste har et tæt og tillidsfuldt samarbejde med tjenester i mange lande.

For efterretningstjenesten har der derfor i perioden været et fortsat og intensiveret samarbejde med efterretningstjenester og organisationer i en lang række lande, bl.a. har der i en række sager været fælles operationer, ligesom der i det daglige arbejde er udveksling af informationer og viden.

I lyset af den sikkerhedspolitiske situation har efterretningstjenesten desuden udvidet sit bilaterale samarbejde med nye lande.

Desuden har medarbejdere fra tjenesten deltaget i en lang række seminarer, møder samt kurser relateret til terrorisme både nationalt og internationalt

Multilateralt samarbejde

Også det multilaterale samarbejde er styrket væsentligt efter terrorhandlingerne i USA.

Der er således i 2002 etableret en helt ny gruppe – den tidligere omtalte Counter Terrorism Group – hvor cheferne for række europæiske sikkerhedstjenesters kontraterrorafdelinger mødes og drøfter spørgsmål, der i særlig grad er rettet mod en yderligere forbedring og effektivisering af det operative samarbejde på terrorbekæmpelsesområdet.

Samarbejdet inden for rammerne af Terrorisme-arbejdsgruppen er intensiveret i løbet af 2002. Arbejdet har blandt omfattet informationsudveksling, trusselsvurdering, konkrete forslag, der kan forbedre det europæiske samarbejde om terrorbekæmpelse, samarbejde med andre arbejdsgrupper i EU samt Europol og samarbejde med tredjelande.

Politiets Efterretningstjeneste har i 2002 haft formandskabet i begge grupper.

Hertil kommer deltagelse i terrorismesamarbejde inden for rammerne af Europol, NATO og MEC.

ANDRE AKTIVITETER I 2002

Undersøgelseskommissionen vedrørende Politiets Efterretningstjeneste m.fl.

I 1999 blev der ved lov nedsat en undersøgelseskommission, der fik til opgave at undersøge og redegøre for bl.a. politiets efterretningsvirksomhed i forhold til politiske partier i perioden 1945-1989. I 2000 fik det daværende DUPI, nu IIS (Institut for Internationale Studier), til opgave at udarbejde en historisk udredning om Danmarks sikkerhedspolitiske situation i perioden fra 1945 og frem til Sovjetunionens opløsning. I august 2002 blev udredningen udvidet til også at omfatte en gennemgang af den officielle danske sikkerhedspolitik og den danske sikkerhedspolitiske debat med særlig vægt på perioden hen imod den kolde krigs afslutning.

I forbindelse med disse undersøgelser etablerede Politiets Efterretningstjeneste et sekretariat til at bistå undersøgelseskommissionens og IIS's arbejde. Det er sekretariatets opgave at finde de mange sager og dokumenter frem, som kommissionen og IIS skal bruge i forbindelse med deres undersøgelser.

Indberetning af kriminelle forhold med mulig racistisk eller religiøs baggrund

Politiets Efterretningstjeneste har siden efteråret 1992 fra politikredsene modtaget underretning om kriminelle forhold og hændelser, der kan tænkes at have racistisk baggrund, og som er rettet mod udlændinge.

Formålet med denne indberetningsordning har navnlig været, og er fortsat, at give tjenesten mulighed for at vurdere, om der kan konstateres tegn på udøvelse af en mere organiseret og systematiseret kriminel virksomhed, der udspringer af racisme og fremmedhad. Denne vurdering foretages ved at sammenholde de enkelte indberettede forhold med efterretningstjenestens øvrige oplysninger på de rele-

vante sagsområder og ved at sammenholde de indberettede forhold indbyrdes.

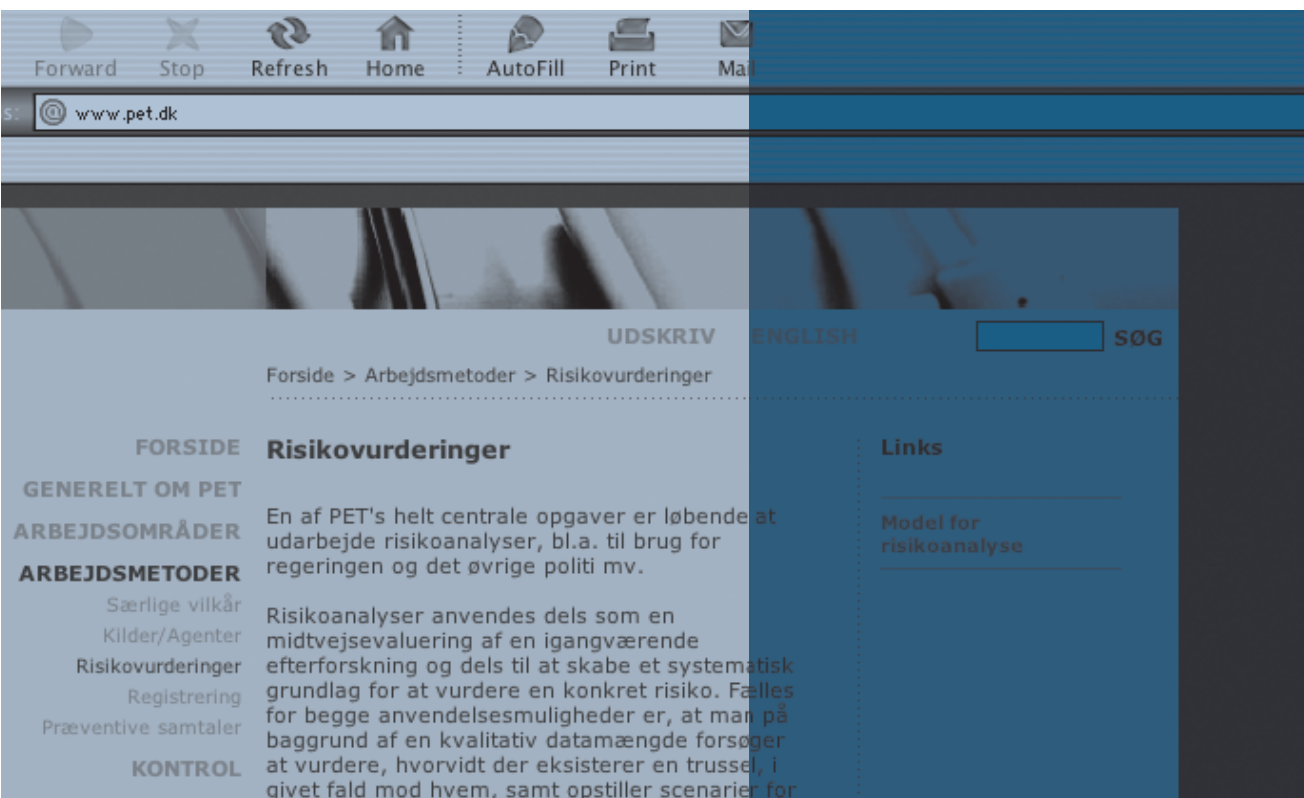
Ordningen blev i 2001 ændret til at omfatte ethvert kriminelt forhold med mulig racistisk/religiøs baggrund, uanset om det kriminelle forhold er rettet mod en person eller en interesse af udenlandsk eller dansk herkomst. Af samme grund er det vanskeligt at sammenligne indberetningerne for 2002 med de foregående års indberetninger. I 2002 har Politiets Efterretningstjeneste i alt modtaget 63 indberetninger fra politikredsene. Der kan ikke på baggrund af de modtagne indberetninger identificeres noget mønster i form af systematiske overgreb udført af bestemte personer eller grupper. Tilsvarende rammer overgrebene tilsyneladende typisk i flæng, ligesom overgrebene heller ikke synes koncentreret omkring særlige geografiske områder.

AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Som det er fremgået af denne første årsberetning for Politiets Efterretningstjeneste, har år 2002 været præget af løsningen af særligt to opgaver.

Dels at tilpasse tjenesten til den nye sikkerhedspolitiske situation efter terrorhandlingerne mod USA og den efterfølgende implementering af terrorpakken, og dels varetagelsen af de efterretnings- og sikkerhedsmæssige opgaver i forbindelse med det danske EU-formandskab. Ikke mindst på kontra-terrorområdet er indsatsen fortsat og intensiveret i år 2003, hvilket der vil blive redegjort yderligere for i forbindelse med offentliggørelsen af tjenestens årsberetning for år 2003, der forventes at udkomme i første halvår af år 2004.

Denne årsberetning kan også læses på tjenestens hjemmeside www.pet.dk.

Bilag

A. STRAFFELOVENS KAP. 12 OG 13

12. kapitel

Forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed

§ 98. Den, som foretager en handling, der sigter til ved udenlandsk bistand, ved magtanvendelse eller ved trussel derom at bringe den danske stat eller nogen del af denne under fremmed herredømme eller at løsrive nogen del af staten, straffes med fængsel indtil på livstid.

Stk. 2. Efter bestemmelsen i stk. 1 straffes også den, som med det nævnte formål iværksætter mere omfattende sabotage, produktions- eller trafikstandsning, samt den, der deltager i sådan foranstaltning vidende om, hvortil handlingen sigter.

§ 99. Den, som foretager en handling, der sigter til at påføre den danske stat eller nogen med den for krigstilfælde forbunden stat krig, besættelse eller andre fjendtligheder såsom blokade eller anden tvangsforanstaltning, eller som i øvrigt virker for, at den danske stats bestemmelsesfrihed ved udenlandsk bistand krænkes, straffes med fængsel indtil på livstid.

Stk. 2. Ved besættelse forstås her og andetsteds i kapitlerne 12 og 13 fremmed besættelse af dansk statsområde, når og så længe den påtvinges landet ved magtanvendelse eller trussel derom.

§ 100. Den, som ved offentlige udtalelser tilskynder til, eller som fremkalder øjensynlig fare for fjendtlige forholdsregler mod den danske stat, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Den, som ved offentlige udtalelser tilskynder til, eller som fremkalder øjensynlig fare for fremmed magts indblanding i den danske

stats anliggender, straffes med fængsel indtil 1 år eller under formildende omstændigheder med bøde.

§ 101. Den, som med krig, besættelse eller andre fjendtligheder for øje foretager nogen handling, hvorved bistand til fjenden forberedes, straffes med fængsel indtil 16 år.

§ 102. Den, som under krig eller besættelse yder fjenden bistand ved råd eller dåd eller til fremme af fjendtlig interesse svækker den danske stats eller dens forbundsfælles kampdygtighed, straffes med fængsel indtil 16 år.

Stk. 2. Som bistand til fjenden anses således følgende forhold:

- 1) Hvervning til eller tjenstgøring i fjendtlig krigs- eller besættelsesmagts væbnede styrker eller i tilknytning til disse virkende militære eller politimæssige korps eller lignende korps eller organisationer.
- 2) Udførelse af hverv som civil funktionær under fjendtlig krigs- eller besættelsesmagts politi- eller fængselsvæsen, for så vidt hvervet omfatter deltagelse i afhøring eller bevogtning af fanger.
- 3) Angiveri eller lignende medvirken til, at nogen af fjendtlig myndighed eller dermed samarbejdende organisation eller person anholdes eller udsættes for anholdelse eller overlast.
- 4) Propaganda til fordel for fjendtlig krigs- eller besættelsesmagt, herunder virksomhed som udgiver, redaktør eller forretningsfører ved dagblad, tidsskrift, forlag eller pressebureau, der arbejder til fremme af fjendtlig interesse.

5) Ydelse af væsentlig økonomisk støtte til fremme af propaganda af den under nr. 4 nævnte art eller til parti eller organisation, der på utilbørlig måde samarbejder med den fjendtlige krigs- eller besættelsesmagt eller virker til fremme af dennes interesser.

Stk. 3. Har angiveri, jf. stk. 2, nr. 3, fundet sted under sådanne omstændigheder, at gerningsmanden har indset, at nogen derved blev udsat for overhængende fare for at miste livet, lide alvorlig skade på legeme eller helbred, blive ført ud af landet eller blive berøvet friheden i længere tid, eller er overtrædelse af §§ 245, 246 eller 250 begået for derved at fremtvinge forklaring eller tilståelse eller i øvrigt som led i mishandling af fanger, kan fængsel på livstid idømmes.

§ 103. Den, som under krig eller besættelse eller under truende udsigt dertil misligholder en kontrakt, der vedrører de af den danske stat i den anledning trufne foranstaltninger, eller som på anden måde modvirker sådanne foranstaltninger, straffes med fængsel indtil 3 år.

Stk. 2. Har misligholdelsen fundet sted af grov uagtsomhed, er straffen bøde eller fængsel indtil 4 måneder.

§ 104. Den, som på utilbørlig måde, direkte eller gennem mellemlid, i erhvervsmæssig henseende samarbejder med fjendtlig krigs- eller besættelsesmagt, straffes med bøde eller fængsel indtil 8 år.

Stk. 2. Strafansvar efter stk. 1 kan pålægges enhver, der har haft en ledende stilling i vedkommende virksomhed. Strafansvar kan ligeledes pålægges andre i virksomheden beskæftigede personer, når der for deres vedkommende foreligger en særlig stødende optræden.

Stk. 3. Ved afgørelsen af, om og i hvilken grad forholdet må anses for utilbørligt, vil foruden virksomhedens betydning for den fjendtlige krigs- eller besættelsesmagt navnlig være at tage i betragtning, hvorvidt vedkommende

- 1) selv har været aktiv for at få forretningsforbindelse indledet, fortsat eller udvidet,
- 2) i fjendens interesse på eget initiativ har foretaget en omlægning af virksomheden eller ydet eller forsøgt at yde større eller hurtigere produktion end påkrævet,
- 3) har påkaldt fjendens bistand over for danske myndigheder til fremme af sine interesser,
- 4) har hindret eller søgt at hindre danske myndigheder i at få fuld adgang til at blive bekendt med virksomhedens forhold eller
- 5) har opnået eller søgt at opnå urimelig fortjeneste eller andre fordele, der ikke har været forretningsmæssig rimeligt begrundede.

§ 105. Den, som under besættelse foretager en handling, der sigter til at formå besættelsesmagten eller nogen med denne samarbejdende organisation eller person til at krænke danske myndigheders bestemmelsesfrihed, eller som på utilbørlig måde udnytter forbindelse med besættelsesmagten eller nogen med denne samarbejdende organisation eller person til at skaffe sig eller andre særlig fordel, straffes med fængsel indtil 8 år.

§ 106. Den, som handler mod statens tarv under varetagelsen af et ham overdraget hverv til på statens vegne at forhandle eller afgøre noget med fremmed stat, straffes med fængsel indtil 16 år.

§ 107. Den, som i fremmed magts eller organisations tjeneste eller til brug for personer, der virker i sådan tjeneste, udforsker eller giver meddelelse om forhold, som af hensyn til danske stats- eller samfundsinteresser skal holdes

hemmelige, straffes, hvad enten meddelelsen er rigtig eller ej, for spionage med fængsel indtil 16 år.

Stk. 2. Såfremt det drejer sig om de i § 109 nævnte forhold, eller handlingen finder sted under krig eller besættelse, kan straffen stige indtil fængsel på livstid.

§ 108. Den, som, uden at forholdet falder ind under § 107, i øvrigt foretager noget, hvorved fremmed efterretningsvæsen sættes i stand til eller hjælpes til umiddelbart eller middelbart at virke inden for den danske stats område, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Såfremt det drejer sig om efterretninger vedrørende militære anliggender, eller virksomheden finder sted under krig eller besættelse, kan straffen stige indtil fængsel i 12 år.

§ 109. Den, som røber eller videregiver meddelelse om statens hemmelige underhandlinger, rådslagninger eller beslutninger i sager, hvorpå statens sikkerhed eller rettigheder i forhold til fremmede stater beror, eller som angår betydelige samfundsøkonomiske interesser over for udlandet, straffes med fængsel indtil 12 år.

Stk. 2. Foretages de nævnte handlinger uagtsomt, er straffen fængsel indtil 3 år eller under formildende omstændigheder bøde.

§ 110. Den, som forfalsker, ødelægger eller bortskaffer noget dokument eller anden genstand, der er af betydning for statens sikkerhed eller rettigheder i forhold til fremmede stater, straffes med fængsel indtil 16 år.

Stk. 2. Foretages de nævnte handlinger uagtsomt, er straffen fængsel indtil 3 år eller under formildende omstændigheder bøde.

§ 110 a. Med bøde, fængsel indtil 4 måneder eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 3 år straffes den, som forsætligt eller uagtsomt uden behørig tilladelse

- 1) beskriver, fotograferer eller på anden måde afbilder danske ikke almentilgængelige militære forsvarsanlæg, depoter, enheder, våben, materiel el.lign., eller som mangfoldiggør eller offentliggør sådanne beskrivelser eller afbildninger,
- 2) optager fotografier fra luftfartøj over dansk statsområde eller offentliggør sådanne ulovligt optagne fotografier,
- 3) offentliggør bestemmelser, der vedrører danske stridskræfters mobilisering og andet krigsberedskab.

§ 110 b. Med fængsel indtil 8 år straffes den, som medvirker til neutralitetskrænkelser mod den danske stat fra en fremmed magts side.

§ 110 c. Med bøde, fængsel indtil 4 måneder eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 3 år straffes den, som forsætligt eller uagtsomt overtræder bestemmelser eller forbud, som i henhold til lov måtte være givet til værn for statens forsvars- eller neutralitetsforanstaltninger.

Stk. 2. Med bøde, fængsel indtil 4 måneder eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 4 år straffes den, som forsætligt eller uagtsomt overtræder bestemmelser eller forbud, som i henhold til lov måtte være givet til gennemførelse af statens forpligtelser som medlem af De Forenede Nationer.

§ 110 d. Begås nogen af de i kapitlerne 25, 26 og 27 omhandlede forbrydelser mod et fremmed statsoverhoved eller lederen af en fremmed diplomatisk mission, kan den der foreskrevne straf forhøjes med indtil det halve.

§ 110 e. Med bøde, fængsel indtil 4 måneder eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 2 år straffes den, der offentlig forhåner en fremmed nation, en fremmed stat, dens flag eller andet anerkendt nationalmærke eller De Forenede Nationers eller Det Europæiske Råds flag.

§ 110 f. De i dette kapitel omhandlede forbrydelser er i alle tilfælde genstand for offentlig påtale, der sker efter justitsministerens påbud.

13. kapitel

Forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder m.v.

§ 111. Den, som foretager en handling, der sigter til ved udenlandsk bistand, ved magtanvendelse eller trussel derom at forandre statsforfatningen eller sætte den ud af kraft, straffes med fængsel indtil på livstid.

§ 112. Den, som foretager nogen handling, der sigter til at berøve kongen eller den, der med hjemmel i forfatningen fører regeringen, livet, straffes med fængsel ikke under 6 år.

§ 113. Den, som antaster Folketingets sikkerhed eller frihed eller i øvrigt foretager nogen handling, der sigter til ved magtanvendelse eller trussel derom at aftvinge Folketinget nogen beslutning eller hindre det i frit at udøve sin virksomhed, straffes med fængsel indtil 16 år eller under skærpende omstændigheder på livstid.

Stk. 2. Samme straf kommer til anvendelse på den, der på tilsvarende måde angriber eller øvertvang mod kongen eller den, der med hjemmel i forfatningen fører regeringen, eller mod ministre, Rigsretten eller Højesteret.

§ 114. For terrorisme straffes med fængsel indtil på livstid den, som med forsæt til at skræmme en befolkning i alvorlig grad eller uretmæssigt at tvinge danske eller udenlandske offentlige myndigheder eller en international organisation til at foretage eller undlade at foretage en handling eller at destabilisere eller ødelægge et lands eller en international organisations grundlæggende politiske, forfatningsmæssige, økonomiske eller samfundsmæssige strukturer begår en eller flere af følgende handlinger, når handlingen i kraft af sin karakter eller den sammenhæng, hvori den begås, kan tilføje et land eller en international organisation alvorlig skade:

- 1) Manddrab efter § 237.
- 2) Grov vold efter § 245 eller § 246.
- 3) Frihedsberøvelse efter § 261.
- 4) Forstyrrelse af trafiksikkerheden efter § 184, stk. 1, retsstridige forstyrrelser i driften af almindelige samfærdselsmidler m.v. efter § 193, stk. 1, eller groft hærværk efter § 291, stk. 2, hvis disse overtrædelser begås på en måde, der kan bringe menneskeliv i fare eller forårsage betydelige økonomiske tab.
- 5) Kapring af transportmidler efter § 183 a.
- 6) Grove våbenlovsovertrædelser efter § 192 a eller lov om våben og eksplosivstoffer § 10, stk. 2.

- 7) Brandstiftelse efter § 180, sprængning, spredning af skadevoldende luftarter, oversvømmelse, skibbrud, jernbane- eller anden transportulykke efter § 183, stk. 1 og 2, sundhedsfarlig forurening af vandforsyningen efter § 186, stk. 1, sundhedsfarlig forurening af ting bestemt til almindelig udbredelse m.v. efter § 187, stk. 1.

Stk. 2. På samme måde straffes den, som med det i stk. 1 nævnte forsæt transporterer våben eller eksplosivstoffer.

Stk. 3. Endvidere straffes på samme måde den, der med det i stk. 1 nævnte forsæt truer med at begå en af de i stk. 1 og 2 nævnte handlinger.

§ 114 a. Med fængsel indtil 10 år straffes den, som

- 1) direkte eller indirekte yder økonomisk støtte til,
- 2) direkte eller indirekte tilvejebringer eller indsamler midler til eller
- 3) direkte eller indirekte stiller penge, andre formuegoder eller finansielle eller andre lignende ydelser til rådighed for en person, en gruppe eller en sammenslutning, der begår eller har til hensigt at begå terrorhandlinger omfattet af § 114.

§ 114 b. Den, som i øvrigt ved tilskyndelse, råd eller dåd medvirker til at fremme den kriminelle virksomhed eller det fælles formål for en gruppe eller sammenslutning, som foretager en eller flere handlinger omfattet af § 114 eller § 114 a, nr. 1 eller 2, når virksomheden eller formålet indebærer, at en eller flere handlinger af denne karakter begås, straffes med fængsel indtil 6 år.

§ 114 c. Den, som, uden at forholdet omfattes af §§ 114-114 b, deltager i eller yder væsent-

lig økonomisk eller anden væsentlig støtte til korps, gruppe eller sammenslutning, der har til hensigt ved magtanvendelse at øve indflydelse på offentlige anliggender eller fremkalde forstyrrelse af samfundsordenen, straffes med fængsel indtil 6 år.

§ 114 d. Den, som, uden at forholdet omfattes af §§ 114-114 c, deltager i ulovlig militær organisation eller gruppe, straffes med bøde eller fængsel indtil 4 måneder eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 2 år.

§ 114 e. Med fængsel indtil 6 år straffes den, der under skærpende omstændigheder i strid med lovgivningen om ikke spredning af masseødelæggesvåben m.v.

- 1) udfører produkter med dobbelt anvendelse uden tilladelse,
- 2) til brug for myndighedernes afgørelser om produkter med dobbelt anvendelse giver urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier oplysninger af betydning for sagens afgørelse eller
- 3) handler i strid med vilkår, der er fastsat i myndighedernes afgørelser om produkter med dobbelt anvendelse.

§ 115. Begås, uden at forholdet falder ind under §§ 112 og 113, nogen af de i kapitlerne 25, 26 og 27 omhandlede forbrydelser mod kongen eller den, der med hjemmel i forfatningen fører regeringen, forhøjes de i de nævnte bestemmelser foreskrevne straffe indtil det dobbelte.

Stk. 2. Begås nogen af de nævnte forbrydelser mod dronningen, enkedronningen eller tronfølgeren, kan straffen forhøjes med indtil det halve.

§ 116. Den, som hindrer foretagelsen af valg til Folketinget, Færøernes lagting eller til kommu-

nale eller andre offentlige råd eller myndigheder eller gør forsøg herpå, eller som forvansker et valgs udfald eller umuliggør opgørelsen, straffes med fængsel indtil 6 år.

Stk. 2. Samme straf finder anvendelse, når sådanne handlinger foretages ved lovhjemlede umiddelbare stemmeafgivninger i offentlige anliggender.

§ 117. Med fængsel indtil 2 år eller under formildende omstændigheder med bøde straffes den, som ved de i § 116 omhandlede valg eller stemmeafgivninger

- 1) uberettiget skaffer sig eller andre adgang til at deltage i afstemningen,
- 2) ved ulovlig tvang (§ 260), ved frihedsberøvelse eller ved misbrug af overordnelsesforhold søger at formå nogen til at stemme på en bestemt måde eller til at undlade at stemme,
- 3) ved svig bevirker, at nogen mod sin hensigt afholder sig fra at stemme, eller at hans stemmeafgivning bliver ugyldig eller virker anderledes end tilsigtet,
- 4) yder, lover eller tilbyder formuefordel for at påvirke nogen til at stemme på en vis måde eller til at undlade at stemme,
- 5) modtager, fordrer eller lader sig tilsige formuefordel for at stemme på en vis måde eller for at undlade at stemme.

§ 118. Den, som ved magtanvendelse eller trusel derom eller under udnyttelse af frygt for fremmed magts indgriben hindrer eller søger at hindre offentlige myndigheder i den frie udøvelse af deres virksomhed, straffes, når handlingen foretages med det formål at øve indflydelse på offentlige anliggender eller fremkalde forstyrrelse af samfundsordenen, med fængsel indtil 12 år.

Stk. 2. Samme straf finder anvendelse på den, som i den i stk. 1 nævnte hensigt og ved anvendelse af de der nævnte midler alvorligt krænker ytringsfriheden eller hindrer foreninger eller andre sammenslutninger i frit at udøve deres lovlige virksomhed.

Stk. 3. Med samme straf anses endvidere den, der i den i stk. 1 nævnte hensigt og under anvendelse af de der nævnte midler begår den i § 193 omhandlede forbrydelse eller lignende alment skadelig handling.

§ 118 a. De i §§ 111-115 og 118 omhandlede forbrydelser er i alle tilfælde genstand for offentlig påtale, der sker efter justitsministerens påbud.

**B. LOV NR. 378 AF 6. JULI 1988 OM
ETABLERING AF ET UDVALG OM
FORSVARETS OG POLITIETS
EFTERRETNINGSTJENESTER.**

Lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:

Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1. Med det formål at have indseende med forsvarets og politiets efterretningstjenester etableres et udvalg.

Stk. 2. Udvalget udgøres af 5 folketingsmedlemmer udpeget af de folketingspartier, som har sæde i Folketingets Præsidium. Udvalget vælger selv sin formand.

Stk. 3. Hvert medlem af udvalget kan foranledige udvalget indkaldt til møde. Endvidere kan drøftelse i udvalget finde sted efter ønske fra regeringen.

Stk. 4. Til udvalget knyttes en sekretær, som ikke er medlem af Folketinget. Sekretæren skal stå i fast tjenesteforhold til Folketinget.

§ 2. Regeringen underretter udvalget om indholdet af de retningslinier, der er gældende for efterretningstjenesternes virksomhed. Endvidere holder regeringen udvalget orienteret om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed. Denne orientering sker under hensyntagen til de særlige forhold, som gør sig gældende for efterretningsvirksomhed.

§ 3. Udvalget kan enten mundtligt eller skriftligt over for regeringen tilkendegive sin opfattelse

vedrørende de spørgsmål, som tages under behandling i udvalget.

§ 4. Den bevillingsmæssige kontrol med efterretningstjenesterne er ikke omfattet af udvalgets indseende. Udvalget kan dog i forbindelse med indhentning af oplysninger hos regeringen blive gjort bekendt med generelle bevillingsmæssige forhold i relation til efterretningstjenesterne.

§ 5. Udvalgets medlemmer og sekretær er forpligtede til at bevare tavshed om, hvad de erfarer i udvalget.

§ 6. Loven træder i kraft den 1. august 1988. Givet på Marselisborg Slot, den 6. juli 1988

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/Erik Ninn-Hansen

C. BESTEMMELSER OM POLITIETS EFTERRETNINGSTJENESTE AF 9. MAJ 1996

I. Politiets Efterretningstjenestes formål.

Politiets Efterretningstjenestes formål er at overvåge, forebygge og modvirke foretagender og handlinger, som må antages at rumme en fare for rigets selvstændighed og sikkerhed og den lovlige samfundsorden, herunder i første række de i straffelovens kapitel 12 (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed) og kapitel 13 (forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder mv.) omhandlede forbrydelser.

II. Politiets Efterretningstjenestes organisation.

Ledelsen og ansvaret for gennemførelsen af de opgaver, som Justitsministeriet har pålagt Politiets Efterretningstjeneste, påhviler chefen for Politiets Efterretningstjeneste.

Det påhviler chefen for Politiets Efterretnings-tjeneste til enhver tid af holde Justitsmini-steriet direkte underrettet om alle forhold af betydning for landets indre sikkerhed og i det hele om alle forhold af væsentlig betydning inden for efterretningstjenestens virksomhed, herunder om alle vigtigere enkeltsager og kontakter med inden- eller udenlandske myndig-heder.

III. Politiets Efterretningstjenestes opgaver.

Efterretningstjenestens arbejdsområder følger af det angivne formål og omfatter navnlig føl-gende opgaver:

1. Efterforskning angående de i straffelovens kapitler 12 og 13 omhandlede forbrydelser, herunder:

A. Fremmed efterretningsvirksomhed.

Handlinger, der angriber eller truer statens sikkerhed, jf. straffelovens kapitel 12, herunder særligt fremmede magters eller organisatio-ners ulovlige efterretningsvirksomhed, jf. straf-felovens §§ 107 og 108.

Efterforskningen skal her – som i øvrigt – ske med respekt for sædvanlig diplomatisk og journalistisk virksomhed samt for lovlig politisk virksomhed.

B. Ekstremisme.

Ekstremistiske grupperingers handlinger, der angriber eller truer statens indre sikkerhed og den demokratiske samfundsorden, eller som hindrer eller undergraver folkestyrets funktio-ner, jf. straffelovens kapitel 13, særligt § 114.

C. Terrorisme.

Alvorlig kriminalitet eller trussel om alvorlig kri-minalitet, der – normalt med angiveligt politisk motiv – anvendes som middel til at gennem-tvinge krav mod myndigheder eller private eller til at fremkalde forstyrrelse af samfundsorde-nen.

D. Organiseret alvorlig kriminalitet.

Organiseret kriminalitet, der ved sin grov-hed, internationale relationer, eller gennem sit formål truer statens sikkerhed eller samfunds-ordenen, eller som hindrer eller undergraver folkestyrets funktioner, jf. straffelovens kapitel 13, særligt §§ 114 og 118.

E. International våbenhandel mv.

Alvorligere sager vedrørende overtrædelse af våbenlovgivningen, særligt hvor det må befryg-tes, at kriminaliteten er organiseret.

F. Proliferation.

Ulovlig spredning af produkter og teknologi, der kan anvendes til våbenfremstilling mv., herunder specielt masseødelæggelsesvåben.

G. Internationale embargoer.

Overtrædelse af internationale embargoer mv., jf. særligt straffelovens § 110 c, i det omfang sagerne må antages at have en efterretningsmæssig interesse.

2. Sikkerhedsmæssig bistand og rådgivning.

Politiets Efterretningstjeneste skal yde bistand og rådgivning til offentlige myndigheder vedrørende sikkerhedsmæssige forhold, herunder EDB-sikkerhed. Lignende bistand og rådgivning kan ydes til private, såfremt der består en offentlig beskyttelsesinteresse.

Bistanden og rådgivningen omfatter planlægning og gennemførelse af forholdsregler til sikring mod spionage, sabotage, infiltration og lignende, jf. særligt Statsministeriets cirkulære af 1. november 1986 vedrørende sikkerhedsbeskyttelse af oplysninger, der er af fælles interesse for NATO-landene, eller hvor der i øvrigt består en offentlig beskyttelsesinteresse.

Politiets Efterretningstjeneste foretager – efter begæring fra vedkommende ministerium eller styrelse – personundersøgelser, når personer påtænkes bemyndiget til indsigt i klassificerede dokumenter (sikkerhedsgodkendt). Belastende oplysninger må kun videregives efter konkret vurdering af oplysningernes betydning for sikkerhedsgodkendelse. Sager vedrørende videregivelse af belastende oplysninger skal forelægges Kontroludvalget vedrørende registrering og videregivelse af oplysninger i overensstemmelse med de særlige regler af 8. juni 1964, der er fastlagt for dette udvalg.

3. Personbeskyttelses- og andre sikkerhedsopgaver.

Politiets Efterretningstjeneste vurderer løbende sikkerheden for Kongehuset, regeringens medlemmer, ledende offentlige danske personer og visse udenlandske besøgende ("VIP-personer"). Politiets Efterretningstjeneste deltager i løsningen af personbeskyttelsesopgaver efter en særlig instruks. Politiets Efterretningstjeneste vurderer løbende sikkerheden for udenlandske diplomatiske repræsentationer og internationale organisationer i Danmark og forestår kontakten mellem disse og danske myndigheder i sikkerhedsspørgsmål.

4. Flysikkerhed.

Politiets Efterretningstjeneste vurderer løbende sikkerheden omkring den civile luftfart i Danmark og samarbejder med luftfartsmyndigheder og lufthavne om iværksættelse af sikkerhedsforanstaltninger omkring den civile luftfart.

IV. Politiets Efterretningstjenestes efterforskning

Politiets Efterretningstjeneste skal udvise stor forsigtighed med anvendelsen af det tilvejebragte materiale, og oplysningers rigtighed må – så vidt det er muligt – efterprøves. Indgribende efterforskningsskridt, herunder indgreb i meddelelshemmeligheden, skal i hvert enkelt tilfælde godkendes af chefen for Politiets Efterretningstjeneste eller i dennes fravær af chefens stedfortræder. Såfremt det pågældende efterforskningsskridt kræver retskendelse, skal denne godkendelse finde sted, forinden sagen forelægges for retten i overensstemmelse med retsplejelovens regler.

Såfremt efterforskningen fører til, at en person skal sigtes, skal den stedlige politimester (politidirektøren) underrettes – medmindre andet i det enkelte tilfælde bestemmes af justitsmini-

steren. Efterforskningen gennemføres herefter under ledelse af den stedlige politimester (politidirektøren), men i forståelse og samarbejde med Politiets Efterretningstjeneste.

V. Registrering.

A. Registreringens formål.

Politiets Efterretningstjeneste skal indsamle og bearbejde oplysninger, der er eller kunne være af betydning for løsningen af de ovennævnte opgaver.

B. Personregistrering.

Registrering af personoplysninger skal indskrænkes til det absolut påkrævede. Registrering af danske statsborgere må ikke ske alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed. Alle sager vedrørende nyregistrering af danske statsborgere skal forelægges for kontroludvalget vedrørende registrering og videregivelse af oplysninger.

VI. Samarbejde med andre myndigheder.

A. Danske myndigheder.

Politiets Efterretningstjeneste skal løse de ovenfor angivne opgaver i nært samarbejde med berørte nationale myndigheder, særligt det øvrige politi.

B. Udenlandske myndigheder.

Politiets Efterretningstjeneste samarbejder i fornødent omfang med udenlandske politi-, sikkerheds- og efterretningstjenester om løsningen af de ovennævnte opgaver.

VII. Ikrafttræden mv.

Disse bestemmelser, der omgående træder i kraft, træder i stedet for justitsministerens instruks af 30. november 1953 til chefen for Politiets Efterretningstjeneste, idet sidstnævnte instruks samtidig ophæves.

D. WAMBERGUDVALGETS KOMMISSORIUM AF 1964

Afskrift:

Regler for udvalget, som skal føre tilsyn med politiets efterretningstjenestes registrering og videregivelse af oplysninger.

1. Udvalget nedsættes af regeringen. Det består af en formand og 3 andre medlemmer. I udvalgets forhandlinger deltager en repræsentant for politiets efterretningstjeneste samt direktøren for udenrigsministeriet og departementscheferne i justitsministeriet og forsvarsministeriet (se note). Det er alene udvalgets medlemmer, der afgør de udvalget forelagte sager.
2. Udvalget har til opgave at føre tilsyn med politiets efterretningstjenestes registrering og videregivelse af oplysninger.
3. Udvalget holdes underrettet om de til enhver tid fulgte retningslinier for registrering.
4. I tilfælde, hvor efterretningstjenesten påtænker i anledning af forespørgsel for en styrelse at videregive foreliggende oplysninger vedrørende enkeltpersoner, forelægges sagen forinden for udvalget til godkendelse af, at oplysningerne videregives. Tilsvarende forelæggelse sker, såfremt efterretningstjenesten påtænker til vedkommende styrelse at videregive modtagne oplysninger vedrørende personer, der allerede er godkendt til behandling af klassificerede sager.
5. I tilfælde af stemmelighed inden for udvalget er formandens stemme afgørende.
6. Ethvert spørgsmål vedrørende punkterne 3 og 4 kan af udvalget eller et medlem af dette forelægges for justitsministeren.

Note:

Praksis har dog i en lang årrække været, at departementscheferne i Justitsministeriet og Forsvarsministeriet samt direktøren for Udenrigsministeriet ikke har deltaget i udvalgets ordinære møder, hvor der forelægges sager uden principiel betydning.

E. REGERINGSERKLÆRINGEN AF 30.SEPTEMBER 1968

Afskrift:

”Regeringen har i dag besluttet, at registrering af danske statsborgere ikke længere må finde sted alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed.

At sådanne registreringer hidtil har fundet sted har ofte givet anledning til debat både under den nuværende og tidligere regering. Det beror naturligvis på et skøn, om registreringer af denne art er nødvendige. De sikkerhedsmæssige hensyn står her over for hensynet til, at den enkelte borger frit kan udfolde sig.

Principielt må det erkendes, at en virksomhed, der holder sig inden for de grænser, der er afstukket ved lovgivningen, ikke bør give anledning til registrering hos politiet. Efter at have afvejet disse modstående hensyn har regeringen fundet det forsvarligt efter omstændighederne at opgive registrering alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed.

Såfremt der fra tidligere måtte være registrerede oplysninger af denne art, vil de blive tilintetgjort.”

